

F 2.001
4

F
საქართველოს
ბიბლიოთეკა

ღელა ენა

მეორე ნაწილი

სახელწილი
1957 წ.

4999621 84
ეროვნული
საბიბლიოთეკა

ОБЯЗАТЕЛЬНО ПОДАТЬ
В БИБЛИОТЕКУ

დედა ენა

მეორე ნაწილი

ანბანის უფლებ საკითხავი
წიგნი

F 2.001
4

შედგენილია იაკობ კოკებაშვილის
«დედა ენის» მიხედვით
ნ. გოცვაძისა და კ. ბურჯანაძის მიერ
80-14 ბამოცემა

მარტოშის საბ. საქ. საბიბლიოთეკა
საქ. ა. კ. მ.
ბიბლიოთეკა
თბილისი

სახელბაში
თბილისი
1957

სრულად წაკითხული { პრლთ. ბ. თავზიშვილი
აკად. არნ. ჩიქოტაძე

108 გვ. 26 სმ. 2-50

ბავშვების სიხარული.

ნატრობდით და ავისრულდათ
ცულქებს გულის საწაღელი,
გაისეღეთ, თოვლის ფიფქებს
დაუფარავს შთა და ველი!..

ასე უთხრა ღელამ შვილებს:
ჰავლეს, ზურაბს, ნინასა,
წამოცვივდნენ ჟრიაბულით,
დაუძახეს ფინიასა.

თოვლი, ბიჭო, ბიჭო, თოვლი! —
სიხარულით იბასიან,
არ დასდევენ მსუსსავ ეინვას,
იცინიან, ძარდად სჭიან.

რა ახარა ღელამ ბავშვებს?
როგორ მოიქცნენ ბავშვები?

დიტოს ჯარისკაცი.

ამ ზამთარს დიდი თოვლი მოვიდა. ეზო, ქუჩა, სას-
ლები სულ გადათეთრებულია. პატარა დიტოს ეს ძალიან
უხარია. მას უყვარს თოვლი. შუა ეზოში დგას, ხელში
პატარა ნიჩაბი უჭირავს და თოვლს აგროვებს. უნდა თოვ-
ლის ჯარისკაცი გააკეთოს.

გააკეთა კიდევ. თვალების ადგილას პაწია ნახშირები
ჩაუდგა, ნახშირის ნამცეცხვებით წარბები და კოხტა უღვა-
შები გაუკეთა. თავზე ქუდი დაასურა და სათამაშო თოფი
მხარზე გაუდო.

— სმენა! სწორდი! — მიძარტა დიტომ ჯარისკაცს და
თვითონაც ჯარისკაცივით გასწორდა.

რა გააკეთა დიტომ?

აწერეთ დიტოს გაკეთებული თოვლის კაცი.

წერთი სავარჯიშო. დიტომ ... გააკეთა. თავზე ... დაა-
ხურა. მხარზე ... გაუდო.

ეს წინადადებები გადაიწერეთ და შეავსეთ.

ენის სავარჯიშო. „ამ ზამთარს დიდი თოვლი მოვიდა.

პატარა დიტოს ეს ძალიან უხარია“.

რა არის ნათქვამი თოვლის შესახებ? დიტოს შესახებ?

გლეხის მოგონება.

(წარსული ცხოვრებიდან)

ღარიბი გლეხი ვიუაუი.
მჭადითა გამოზრდილია.
უქუდო, ჩონის ამარა,
ქაღამებ-გაცვეთილია.

ვინ მოძაცლიდა იმდენსა.
გლეხსა მესწავლა ანბანი,
ამელო წიგნი, მეკითხა,
კამეგო ქვეყნის ამბავი.

რა სურდა გლეხს?

რატომ ვერ სწავლობდა გლეხი?
წერიტი სავარჯიშო. გაეკით პასუხი ამ კითხვებზე.

როგორ სწავლობდა ლენინი.

ვალოდია ცხრანახევარი წლისა იყო, როდესაც გიმნაზიის ზირველ კლასში მობარეს სსსწავლებლად. გიმნაზიაში შესასვლელად თავისი ამზადებდნენ.

ვალოდია ხალისიანად და ადვილად სწავლობდა. მამა ჰყვება მას მუყაით მუშაობას და დავალების ზუსტად და ეურადღებით შესრულებას.

მასწავლებლები ამბობდნენ, რომ ვალოდია კლასში უოკელთვის დიდი ეურადღებით ისმენდა გაკვეთილებს.

სკოლიდან რომ ბრუნდებოდა, ვალოდია ეოველთვის
უამბობდა მამას, რა ჰკითხეს და როგორ უპასუხა. მამას
ძალიან უხაროდა, რომ მისი შვილი ჩინებულად სწავლობ-
და.

როგორ ისმენდა პატარა ვალოდია გაკვეთილებს?
რაზე ესაუბრებოდა იგი მამას სახლში?
როგორ სწავლობდა ლენინი?

ლენინის ანდერძი.

ჩვენს გულებში სამუდამოდ
მზის შუქივით დაიბუდა,
რაც ლენინმა გვიანდერძა:
სწავლა, სწავლა, სწავლა მუდამ!

ჩვენ ლენინის დანაბარებს
არ ვივიწუებთ ერთი წამით,
გზავსარებით მძობელ მხარეს
ძროძითა და კარგი სწავლით.

მეზობლური დახმარება.

მთელი ღამე თოვდა. მთის ფერდობზე შეფენილი ჰატარა სოფელი მთლად თოვლში ჩაიფლო. კლესები დილაადრიან სასურავების გადათოვლას შეუდგნენ. ემინოდათ, თოვლის სიძძიძეს სასურავები არ ჩაენგრია.

მხოლოდ ჰავლეს სახლის სასურავზე თოვლი ჯერ ისევ სელუსლებლად იდო. ჰავლე ავად იყო. სახლში არაფერს ჰეჭვდა სასურავის კადამთოვლი.

— თოვლის სიძძიძეს ჩვენი სახლი ვერ გაუძლებს, ჰელო, — უთხრა ჰავლემ ცოლს. — მერე რა გადაუღებლივ თოვს!

ამ დროს რაძდენიძე მეზობელი ჰავლეს კარს მოადგა. მათ გაეგოთ ჰავლეს აყადმოყოფა და დასახმარებლად მოსულიყვნენ.

მეზობლებმა ჰავლეს სახლის სასურავიდან თოვლი საჩქაროდ ჩამოეარეს.

ჰავლემ და ჰელომ მადლობა გადაუსადეს მეზობლებს დახმარებისათვის.

რა მოვლოდა პავლეს სახლს თოვლის სიძძიძისაგან?
რა დახმარება გაუწიეს მეზობლებმა პავლეს?

დავეხმართ ჩიტუნებს.

— აქეთ, ქეთო, აქეთ! აი, აქ გავუძარტოთ ჩიტუნებს მაგიდა, — ეუბნება შაქრო ქეთოს.

— ახლა ზაწია ბელურებს აღარ მოშვივათ, ეოველდე საკეკს დავუერთ, — სინარულით ამბობს ქეთო.

ასე ესაუბრებოდნენ ბავშვები ერთმანეთს და თან ჩიტუნებისათვის საკვებ მაგიდას აწეობდნენ. მათ კარგად იცოდნენ, თუ რა დიდ სარგებლობას ამღევენ ჩიტუნები ადამიანს, რამდენ ჭია-მატლს სწობენ.

აბუსული ბელურები კი შორიანლოს სეზე ისხდნენ და ჭეინებდნენ. თოვლს არემარე დაეფარა და საჭმლის მოვნა ძალიან უჭირდათ. ახლა კი ბავშვების მიერ გაძარტული საკვები მაგიდები ბევრ ბელურას გადაარჩინდა შიმშილისაგან.

რას აკეთებდნენ ბავშვები?

რატომ უკეთებდნენ ბავშვები ჩიტუნებს საკვებ მაგიდას?

დავლება. აწერეთ ეს სურათი.

მჩხავანა კატა.

ერთ სახლში თავგები მომრავლდნენ. სახლის პატრონმა კატა გაიჩინა. მაგრამ კატა ასირებული ზნისა გამოდგა. ისე ფეხს არ გადადგამდა, რომ სძამდლა არ დაეჩხავლა, ვითომ, შემომსედეთ, რა გამრჯული ვარო.

თავგები ამის გამო ეოჟელთვის ადრევე იკებდნენ კატის მიახლოებასა და იმალებოდნენ. კატამ ვერც ერთი თავგი ვერ დაიჭირა.

სახლის პატრონმა მჩხავანა კატა კარეთ გააგდო.

რატომ ვერ დაიჭირა კატამ თავგები?
რა უყო პატრონმა მჩხავანა კატას?
ანდაზა. მჩხავანა კატა თავვს ვერ დაიჭერს.

ენის სავარჯიშო. ერთ სახლში თავგები მომრავლდნენ. სახლის პატრონმა კატა გაიჩინა.

რა არის ნათქვამი თავგების შესახებ?
რა არის ნათქვამი სახლის პატრონის შესახებ?

რამდენი სიტყვით არის გამოთქმული აზრი თავგების შესახებ? ავიღოთ სიტყვა: „ერთ“. გამოხატავს თუ არა იგი დასრულებულ აზრს? გამოხატავს თუ არა დასრულებულ აზრს სიტყვები „ერთ სახლში“? „ერთ სახლში თავგები“?

წაიკითხეთ ახლა შემდეგი სიტყვები: „ერთ სახლში თავგები მომრავლდნენ“. გამოხატავს თუ არა ეს სიტყვები დასრულებულ აზრს?

ავიღოთ სიტყვები: „სახლის“, „სახლის პატრონმა“, „სახლის პატრონმა კატა“. გამოხატავს თუ არა ეს სიტყვები დასრულებულ აზრს?

წაიკითხეთ ახლა შემდეგი სიტყვები: „სახლის პატრონმა კატა გაიჩინა“. გამოხატავს თუ არა ეს ოთხი სიტყვა დასრულებულ აზრს?

ზამთარი.

გადათეთრდა მთა და ბარი,
თოვლის ფიფქი მოფრიალებს,
კურდღელი კი ბუჩქის ძირას
შიშისაგან ნაბავს თვალებს.

ბელურები სიცვიისგან
ქღურტულებენ დაბალ სმახე,
მათ არ მოსწონთ ეს ზამთარი
და არც თოვლის სილამახე.

ვის ეშინია თოვლის?
ვის არ მოსწონს ზამთარი?

ენის სავარჯიშო. თოვლის ფიფქი ჰაერში მოფრიალებს.
ბელურებს ძალიან სცივათ.

რა არის ნათქვამი თოვლის ფიფქის შესახებ? რა არის
ნათქვამი ბელურებზე?

რამდენი სიტყვით არის გამოთქმული აზრი თოვლის ფიფქის შესახებ? ავიღოთ სიტყვა „თოვლის“. გამოხატავს თუ არა იგი დასრულებულ აზრს? გამოხატავს თუ არა დასრულებულ აზრს სიტყვები: „თოვლის ფიფქი“? „თოვლის ფიფქი ზოფრიალებს?“ წაიკითხეთ ახლა შემდეგი სიტყვები: „ბელურებს ძალიან სცივათ“. გამოხატავს თუ არა ეს სიტყვები დასრულებულ აზრს?

დასრულებული აზრის გამოხატველ სიტყვას ან სიტყვათა ჯგუფს წინადადება ეწოდება.

წინადადება შეიძლება შედგებოდეს ერთი, ორი, სამი და მეტი სიტყვისაგან.

ერთსიტყვიანი წინადადებაა: ცივა. გათენდა. თოვს.

ორსიტყვიანია: მოსწავლე წერს. ბავშვი მღერის. ძალი ყეფს.

სამსიტყვიანია: ჩიტო ხეზე ზის. ბავშვები ეზოში გუნდაობენ.

წერიტი სავარჯიშო. რა საგანია რბილი? ხმელი? მაგარი? ბასრი? ჩლუნგი?

მოცემული სავარჯიშო წერილობით შეასრულეთ რვეულეში: ბასრი დანა. ჩლუნგი მაკრატელი. რბილი... ხმელი... მაგარი...

ძაღლი ბროლია.

ერთს სახლს ცეცხლი წაუკიდა. როდესაც ცეცხლის მქრობელები მივიდნენ ხანძრის ჩასაქრობად, მათთან მიიჭრა ქალი. ის ტიროდა და იძახდა:

„სახლში ორი წლის ზატარა გოგონა დამჩნა და მიშველეთო“. მესხანძრეებმა სახლში ძაღლი ბროლია შეგზავნეს.

ძაღლმა სწრაფად აიღბინა კიბე და კვამლში დაიძალა. ბროლია ძაღუ დაბრუნდა. მას გოგონას კაბისთვის კბილები ჩაეკლო და მოჭყავდა.

დედა მივარდა ბავშვს და გულში ჩაიკრა. ბავშვი უვნებლად გადაწმინდიყო.

ბროლია ისევ სახლში იწევდა. მეხანძრეებმა იფიქრეს: ალბათ, ცოცხალი არსებობს კიდევ სახლში დარჩენილია და შეუძვეს. ბროლია შურდულივით გაეკანა. რომ დაბრუნდა, ზირში რაღაც ეჭირა. ხალხი დააკვირდა და დაინახა, რომ მას დიდი დედოფალა მოჰქონდა.

რა დახმარებას უწევენ ადამიანს მეხანძრეთა ძაღლები?
ვინ გადაარჩინა ბროლიამ?
ბავშვის გარდა კიდევ რა გადაარჩინა ბროლიამ?

წერიტი სავარჯიშო. ეს მოთხრობა ნაწილებად დაყავით. თითოეული ნაწილი დაასათაურეთ. სათაურები რვეულებში ჩაიწერეთ

1000
2.00

დავლება: აწერეთ ეს სურათი.

ფ ე რ ძ ა.

ჩვენს კოლმეურნეობას აქვს ფერძა. ფერძაში ბევრი ძროხაა. თებრო საქონლის საუკეთესო მოძველია. ის კარგად კვებაჲს ძროხებს და კარგადაც წველის. ჩვენი ძროხები ბევრ რძეს გვაძლევენ.

დეიდა თებროს ესმარებიან თედო და ლექსო. ორივე ჩინებული მოსწავლეა.

მეცხვარე.

(ხალხური)

ვსედავ მეცხვარეს	სალამურს უკრავს
ჯოხით მსარსედა,	ზარის სმახედა,
წინ უძღვის ცხვარსა,	ცხვარიც მეტი ჰეავს
მიდის მთახედა.	თავის თმახედა.

რა სარგებლობას აძლევს ცხვარი ადამიანს?
რისთვის იყენებს ადამიანი მატყლს?

წერიტი სავარჯიშო. გაეცით პასუხი პირველ კითხვაზე.

ენის სავარჯიშო. ცხვარი მიდის. წინ მეცხვარე მიუძღვის.
მეცხვარე საამურად უკრავს სალამურს.

რამდენი აზრია გამოთქმული მოცემული სიტყვებით?
რის შესახებ მოგვითხრობს პირველი წინადადება. მეორე?
მესამე? რამდენი სიტყვით არის გამოთქმული პირველი
აზრი? მეორე? მესამე?

სასაუბრო.

ლოგინი, ანუ ქვეშაგები.

ლამით ქვეშ რა გიგიათ? ზედ რა გხურავთ? თავქვეშ რა გიშვკთ? ბალიშს ქვეშ რას უდებთ?

ყველა ამ ნივთს ერთად ლოგინი, ანუ ქვეშაგები ეწოდება. რისგან აკეთებენ ლეიბს? საბანს? ბალიშს? მუთაქას?

საფენი.

ხალიჩა, ფარდაგი, ქეჩა, ჭილობი—საფენია.

რისგან ქსოვენ ხალიჩასა და ფარდაგს? ჭილობს?

წერიტი სავარჯიშო: გაეცით პასუხი და დაწერეთ: რა არის ხალიჩა? საბანი? კაბა?

გამოცანა: გამოცანას მოგახსენებ, დიდი არაფერიაო, ზოგან წითელ, ზოგან ყვითელ, ზოგან ალისფერიო.

თნა და გიგო.

იყო ერთი ზარმაცე გიგო. ერთხელ თქვა: მოდი, ერთი თაჟს გამოვიჩენ ბეჯითობითაო. გამოვიდა სახლიდან, გამოიტანა თნა წიგნი და კავიდა სოფლის მოედანზე. ჩამოჯდა იქ კუნძზე, დაიდო წიგნი მუსლებზე და შიგ ცქერა დაიწყო, ვითომ ერთი შეპოქსედეთ, რა ბეჯითი ბიჭი ვარო. წიგნი უკუღმა ედო, არ კი-

ბეჯითობითაო. გამოვიდა სახლიდან, გამოიტანა თნა წიგნი და კავიდა სოფლის მოედანზე. ჩამოჯდა იქ კუნძზე, დაიდო წიგნი მუსლებზე და შიგ ცქერა დაიწყო, ვითომ ერთი შეპოქსედეთ, რა ბეჯითი ბიჭი ვარო. წიგნი უკუღმა ედო, არ კი-

თხულობდა და შიგ ტყუ-
ილად იცქირებოდა.

მალე ძილი მოერია
და თავს ასკილივით
აქნევდა. ამ დროს მე-
ზობლის თხა ფესების
ბაკუნითა და წვერის
ცანცარით ბაკიდან გა-

რეთ გამოვიდა. გიგოს თავის კანტური რომ დაინახა,
თხას ეგონა, ჭიდაობაში მითხოვსო. გამოექანა, დაეჯახა
რქებით შუბლში, უირამალა გადაატრიალა და ააღრიალა
ჩვენნი თავმომწონე გიგო.

წერიტი სავარჯიშო: შეადგინეთ და დაწერეთ ერთი
ერთსიტყვიანი, ერთი ორსიტყვიანი,
ერთი სამსიტყვიანი და ერთი ოთხსი-
ტყვიანი წინადადება.

ჯიუტი თხები.

მდინარეზე ვიწრო ხი-
დი იყო. ორი ჯიუტი
თხა ერთმანეთს შესვდა
ამ ხიდზე. გვერდის აქცევა
შეუძლებელი იყო. ერთ-
ერთს უკან უნდა დაესია
და გზა დაეთმო.

— უკან დაისიე! — უთხრა ერთმა მეორეს.

— ნურას უკაცრავად! რატომ უნდა დავისიო? მე ჰირ-

ველი ამოვედი ამ ხიღ-
სე. შენ თვითონ დაიხიე!
არც ერთს არ უნ-
დოდა უკან დახევა.
მოუვიდათ ჩხუბი. დაე-
ჯახსენ ერთმანეთს რქე-
ბით.

ჯიუტმა თხებმა თა-
ვი ველარ შეიმავრეს და ორივე უირმალა გადაეშვა წყალში.

სალ შეხვდნენ თხები ერთმანეთს?

რა მოუვიდათ თხებს თავიანთი სიჯიუტით?

გამოცანა: ცოცხალია — ბალახსა ძოვს, მოკვდება და —
ღვინოსა სვამს.

წერიტი ხავარჯიშო: ყოველ წინადადებას ჩაურთეთ ორ-ორი
სიტყვა: მდინარეზე ... იყო. ამ ხიღზე
ერთმანეთს ორი ... შეხვდა.

ენის ხავარჯიშო: „მდინარეზე ვიწრო ხიდი იყო. ორი ჯი-
უტი თხა ერთმანეთს შეხვდა ამ ხიღზე.
გვერდის აქცევა შეუძლებელი იყო“.

რამდენი წინადადებაა აქ მოცემული? რას მოგვითხ-
რობს პირველი წინადადება? მეორე? მესამე?

წინადადება, რომელიც რაიმე ამბავს მოგვითხრობს,
არის თხრობითი წინადადება.

თხრობითი წინადადების ბოლოს წერტილი იწერება.
გამოარკვიეთ, რამდენი თხრობითი წინადადებაა მოცე-
მული შემდეგ ამბავში და თითოეული წინადადების ბო-
ლოში თხრობითი წინადადების ნიშანი დასვით: „არც
ერთს არ უნდოდა უკან დახევა მოუვიდათ ჩხუბი თხები
დაეჯახნენ ერთმანეთს“

ცხენის გამოყენება ადამიანის მიერ.

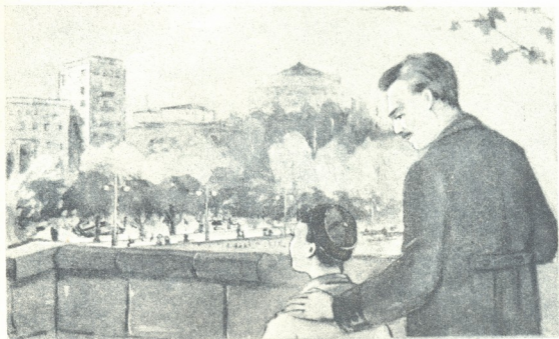

დავალება: აწერეთ ეს სურათები.

იაკობ გოგებაშვილი.

იაკობ გოგებაშვილი იყო გამოჩენილი ქართველი ზე-
დაგოგი და საბავშვო მწერალი. მას შედგენილი ჰქონდა
ქართული ენის სასწავლმძღვანელოები „დედა ენა“ და
„ბუნების კარი“, რუსული ენის სასწავლმძღვანელო და
სხვა წიგნები ჩვენს ახალგაზრდობისათვის.

ვანო და ქალაქი.

ვანოს მამა სოფლიდან ქალაქს მიემგზავრებოდა. ვანო აუტედა: მამილო, გეთაუვა, თან წამიუვანე და ქალაქი მაჩვენეო. მამამ სურვილი აუსრულა და თან წაიუვანა. როცა ქალაქი გამოჩნდა, ვანო ცქერად გადაიქცა; სულ იქით იუურებოდა.

აი, შევიდნენ ქალაქში. ვანოს თვალები აენთო, იმდენი ახალი სანახავი დასვდა. მას აკვირებდა ლამაზი, ძალადი სასალები, განიერი და გრძელი ქუჩები, ფართო მოედნები, ტრამვაის ვაგონები.

მამამ დათვალიერებინა ვანოს ჰიონერთა სასახლე, ცირკი, საბავშვო თეატრიც წაიუვანა.

— როგორ მოგეწონა ქალაქი? — ჰკითხა მამამ ვანოს, როცა სოფლისაკენ გაემგზავრნენ.

— უჰ, ძალიან მომეწონა! — უპასუხა ვანომ. — მაგრამ ეს კი მაკვირვებს, რატომ უანები, ბოსტნები და ვენახები არსად ჩანდა?

— რად უნდათ, ძვილო, ეგენი ქალაქელებს? — უთხრა მამამ. — სოფელი აწვდის მათ ჰურს, ბოსტნეულს, ხილსა და ღვინოს. სამაგიეროდ ქალაქის ქარხნებში აკეთებენ ტრექტორებს, საღებავ მანქანებს, ტანსაცმელს, ბეჭდავენ წიგნებს, ამზადებენ სასწავლო ნივთებს და სოფელს უკზავენან.

მეორე დღეს ვანო თავის სოფელელ ამხანაგებს ქალაქის ამბავს მოუთხრობდა.

რამ გააკვირვა ვანო ქალაქში?

წერიტი სავარჯიშო: ამოწერეთ ის აღგილი, სადაც აწერილია, რამ გააკვირვა ვანო ქალაქში.

ენის სავარჯიშო: ამ მოთხრობიდან გადმოწერეთ სამი თხრობითი წინადადება.

ქუჩაში მიმოსვლის წესი.

ქუჩაში მიმავალი ზუტომობილები, ტროლეიბუსები, ავტობუსები, ტრამვაის ვაგონები და ხალხი მარჯვენა მხარეზე დადის, მომავალი კი — მარცხენა მხარეზე. ამიტომაც მიმავალ-მომავალი ტრანსპორტი და ხალხი ერთმანეთს არ ეჯახება.

ახალი ქუჩა.

როგორ ვიწრო ქუჩა იყო
 და რა ცუდი ბინა მქონდა,
 ქუჩის მტყუერი წარამართა
 ქარს ოთახში შემოჰქონდა.

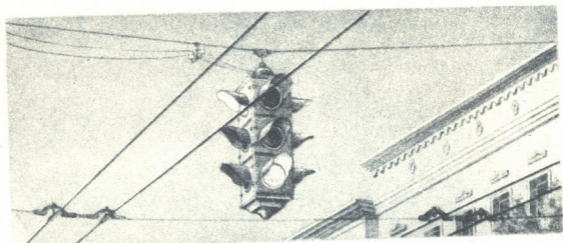
ჩვენ ახალი ბინა მოგვცეს
 ნათელი და მშვენიერი,
 ფანჯარას რომ ვერ ვაღებდი,
 დღეს მთელ თბილისს გადავცქერი.

როგორ ქუჩაზე ცხოვრობდა ბავშვი?

როგორი იყო მისი ბინა?

როგორი ბინა მისცეს მას?

წერილი სავარჯიშო: გალადიწერეთ ლექსის მეორე ნახევარი.

შუქნიშანი.

მე და მამა მანქანით მივდიოდით. უცბად ჩვენი მანქანა გაჩერდა. გაჩერდნენ სხვა მანქანებიც.

— რატომ გაჩერდით, მამა?

— აკერ, ხედავ შუქურაში წითელ შუქს? ეგ შუქნიშანია. მავ წითელი ფერით გვანიშნებენ, რომ ჯერ გავლა არ შეიძლება.

— დიდხანს ვიდგებით?

— არა, ასლავე წავალთ. გაივლიან ის მანქანები, რომლებმაც ქუჩა უნდა გადაჭრან და ჩვენც წავალთ.

უცბად ამ შუქურაში ჯერ ევითელი სინათლე აინთო, მერე კი — მწვანე.

ჩვენ წავუდით.

გავიარეთ და ისევ წითელი შუქნიშანი აინთო.

— მია, გაჩერდით, წითელი შუქია! — ვუთხარი მოფერს.

— ეოჩად, დაცხსომებია! — შემაქო მოფერმა.

შემდეგ რომ გაჩერდით, წითელი შუქი აღარ იყო, მხოლოდ დაუინახე ძალბლი მილიციელი. მას ხელი მალა ჰქონდა აწეული. როდესაც ხელი დაუშვა, წავუდით.

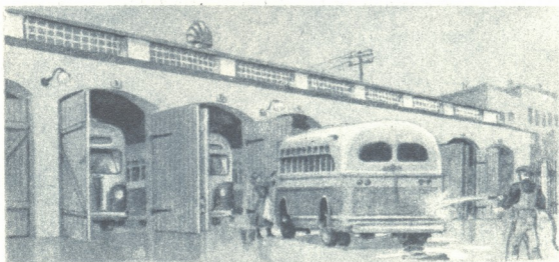
მამამ ამისნა:

— მილიციელი რომ სელს ასწევს, ეველ უნდა გაჩერდეს: მანქანები, ტრამვაის ვაკონები, მოტოციკლები. როცა სელს დაუშვებს, ეველას შეუძლია გზის განგრძობაო.

რისთვის არის საჭირო შუქნიშანი?

შუქნიშნის გარდა კიდევ როგორ აწესრიგებს მილიციელი მოძრაობას ქუჩაში?

ენის სავარჯიშო: ამ მოთხრობიდან გადმოწერეთ სამი თხრობითი წინადადება. თითოეული წინადადების ბოლოს თხრობითი წინადადების ნიშანი დასვით.

სად ათევენ ღამეს ტრამვაის ვაკონები და ავტობუსები.

მთელი დღე გადაჭყავთ და კადმოჭყავთ მკსავრები ავტობუსებსა და ტრამვაის ვაკონებს.

გვიან ღამით ტრამვაის ვაკონები და ავტობუსები თავიანთ ბინაზე — ჰარკში მიდიან: ტრამვაის ვაკონები — ტრამვაის ჰარკში, ავტობუსები — ავტობუსების ჰარკში. იქ მათ მუშები სვდებიან. მუშები რეცხავენ და ასუფთავენ ავ-

ტობუსებს, სინჯავენ მოტორს, ამარბებენ ზეთით, ბენ-
ზინით.

ასევე რეცხავენ და ასუფთავებენ ტრამვაის ჰარკში ტრამ-
ვაის ვაგონებს მიუძები; სინჯავენ ბორბლებს და ამოწმე-
ბენ — ეველაფერი რიკსება თუ არა. ვაგონები დილაში
ჰარკში დგანან. დილით ადრე კი გზას გაუდგებიან, რომ
მგზავრები გადაიყვანონ და გადმოიყვანონ.

სად იმყოფებიან ავტობუსები და ტრამვაის ვაგონები
ღამით?

როგორ ამზადებენ მუშები ავტობუსებსა და ტრამვაის
ვაგონებს მეორე დღისათვის?

ჰატარა თენგიზი.

ოქნიკი სკოლაში ტრამვით მიდიდა. ტრამვაიში
მოხუცი ქალი ამოვიდა. ეველა სკამი დაკავებული იყო.
თენგიზი სწრაფად წამოდგა და მოხუცს თავსთანად
მიძარბა:

— დაბრძანდით!

— კმადლობთ, ბიჭუნა, — ალერსით უთხრა მოხუცმა
და დაჯდა.

როგორი ბიჭი ყოფილა თენგიზი?

ღესეღიძის სახელობის ქუჩა.

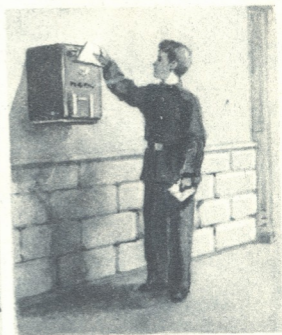
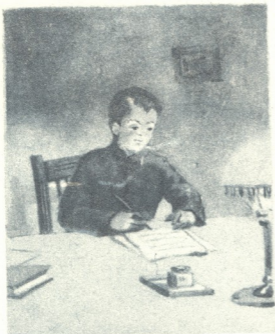
ამ მშვენიერ ფართო ქუჩას,
მზე რომ აფენს უსუად ნათელს,
იცით, იგი რად ატარებს
ღესეღიძის უკვდავ სახელს?

ღესეღიძე კმირი იყო,
ხალხს ძალ-ღონე მოახმარა,
სამშობლოში, ჩვენს მიწაზე
მან მტერი არ გაასარა.

კმირ არმიას მიუძღოდა,
სწამდა ხალხის მომავალი,
პირსისხლიან მტრების ურდოს
მუსრს ავლებდა ცეცხლის ალით.

სიტყვების ახსნა: მტრების ურდო — აქ: მტრების ბრბო.
როგორ გესმით გამოთქმა: „სწამდა
ხალხის მომავალი“? „მუსრს ავლებდა
ცეცხლის ალით“?

წერილის გაგზავნა.

წერილი სავარჯიშო: ამ სურათის მიხედვით შეადგინეთ პატარა მოთხრობა.

მატარებელი გადაარჩინა.

ბოელი დილა წვიმდა. შუადღისას კი ზირდანირ კო-
კისპირული წვიმა წამოვიდა. მდინარე გლდანულა სმა-
ურით მოდიოდა ქვევით და ქვეებს მოაგორებდა.

ავჭალის სადგურზე სამკსავრო მატარებელი წასასვლე-
ლად ემზადებოდა. მემანქანემ ხელი საუვირის ჯაჭვისაკენ გაი-
შვირა, ნიშანი უნდა მიეცა წასასვლელად, მაგრამ უცებ შე-
ჩერდა: ელმაჯლის კიბეზე ოფლში გაწეწული ბავშვი
ამოვარდა.

— ძია, არ დასძრობ მატარებელი, სიდი ინგრევა,
სიდი! — იმახდა ბავშვი და სულს ძლივსლა ითქვამდა. მემან-
ქანე სწრაფად ჩამოვიდა ძირს. ხალხი უკვე შეკროვილიყო.

ბიჭი მათ წინ გაუძღვა. მალე სიდითან მივიდნენ. სიდის

ერთი სვეტისათვის წყალს ძირი გამოეთხარა. სვეტი
გადაწეულიყო.

ხალხი გაშეშებული შესცქეროდა ამ სურათს.

მემანქანემ ბიჭს დიდი სიყვარულით აკოცა.

— ეოსად, ბიჭიკო, ეოსად! — იგრიანდა ხალხმა და
ტანით დაჯვილდოვა ზატარა ბიჭიკო.

რატომ აღიღდა მდინარე?

რა გააფუჭა აღიდებულმა მდინარემ?

ვინ შენიშნა ხიდის გაფუჭება?

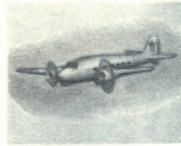
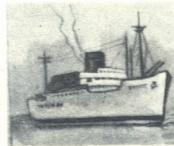
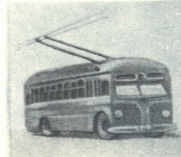
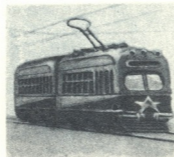
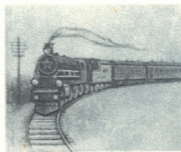
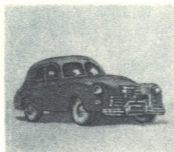
ვის შეატყობინა ბიჭმა ეს ამბავი?

წერილი სავარჯიშო. დღე. მთელი. წყალმა. გააფუჭა. წვიმდა.
ხიდი. ეს. ბიჭმა. ამბავი. შეატყობინა.
მემანქანეს.

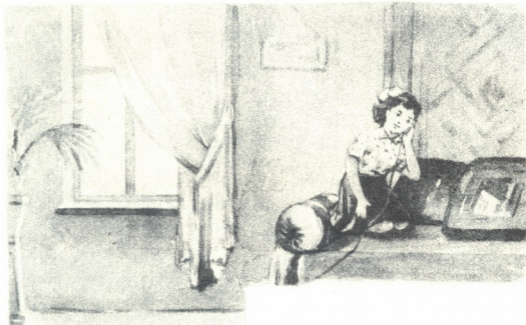
ეს სიტყვები ისე დაალაგეთ, რომ
მთლიანი მოთხრობა გამოვიდეს.

ენის სავარჯიშო. ამ მოთხრობის მიხედვით შეადგინეთ
სამი თხრობითი წინადადება და დაწე-
რეთ. თითოეული წინადადების ბოლოს
თხრობითი წინადადების ნიშანი დასვით.

მიმოსვლისა და გადაზიდვის საშუალებანი.

რით მოგზაურობენ ხმელეთზე? წყალზე? ჰაერში?
გამოცანა. ოთხი ძმა ერთად მიიღეს. რამდენიც უნდა ირ-
ბინონ, ერთმანეთს ვერ დაეწვევიან.

პატარა ოსტატები.

ფილომ უთხრა თავის დასა:
„ჩემო დაო, ჩემო ქეთო,
მე მინდა, რომ ამ ოთახში
ტელეფონი გავაკეთო.

მე კოლოფებს დავამზადებ,
შენ კი სთხოვე დედას ძაფი
და გვექნება საუბარი
უფრო კარგი, უფრო სწრაფი“.
დაფაცურდნენ ოსტატები,
კოლოფს ძაფი გამოაბეს
და აწვდიან ერთმანეთსა
თავის სკოლის ახალ ამბებს.

რა დახმარებას უწევს ტელეფონი ადამიანს?

მკელი და ბატკანი.

ცხვრები ტუის ჰირსს მოვდნენ. ერთი ბატკანი ფარს ჩამოძორდა.

დედამ უთხრა შვილს: შორს ნუ წახვალ, შვილო, უბედურებს ან გადაეპარო!

ბუჩქის უკან მკელი იყო დამალული.

— დედას ან გაუგონო! ეგ უკვე ხანში შესულია, სიარული ეზარება და შენც იმიტომ გიშლის სირბილს. გაიქეცი მინდორში და ირბინეო, — წასჩურჩულა მკელმა ბატკანს.

ბატკანმა დაიჯერა და მინდორში გაიქცა. მკელსაც ეს უნდოდა: მივარდა ბატკანს და ტუისკენ გააქანა.

რას ურჩევდა დედა ბატკანს?

რატომ დაიღუპა ბატკანი?

ანდაზა. კვიცი რომ დედის წინ ხტუნვას დაიწყებს, ან მგელი შექამს, ან მგლის შვილიო.

წერითი სავარჯიშო. ანდაზა ზეპირად დაისწავლეთ და დაწერეთ.

ენის სავარჯიშო: ცხვრები ტყის პირას ძოვდნენ.
 ცხვრები ტყის პირას ძოვდნენ?
 შეადარეთ ერთმანეთს ეს ორი წინა-
 დადება. პირველი წინადადება მოგვითხ-
 რობს ამბავს. მეორე წინადადება კი კი-
 თხვას გამოხატავს უნდა გავიგოთ ცხვრე-
 ბი მართლა ტყის პირას ძოვდნენ?

ჩვენ ვიცით, რომ წინადადება, რომე-
 ლიც რაიმე ამბავს მოგვითხრობს, თხრო-
 ბითი წინადადებაა. წინადადება კი, რო-
 მელიც კითხვას შეიცავს, კითხვითი წინა-
 დადება არის.

წერის დროს კითხვითი წინადადების
 ბოლოს კითხვითი ნიშანი (?) დაისმის.

დავალება: ერთი ბატკანი თარას ჩამოშორდა.
 ბუჩქის უკან მგელი იყო დამალული.

ეს წინადადებები გადააკეთეთ კითხვით წი-
 ნადადებებად, ჩაიწერეთ და კითხვითი ნიშანი
 დაუწერეთ.

სამი შგელი.

(ხალხური)

სერზე მიდის სამი შგელი,
ტუჩმოკლე და კუდაგრძელი;
ერთმანეთს ეუბნებიან:

ჭაღას არის ლურჯა ცხენი.

ერთმა თავსა დაურბინოს,
ორმა გაჟვრათ გავას სელი,
პატრონს კაცვი გაჟუგსაუნოთ:
ნუღარ გინდა თივა-ქერი!

რატომ უთვლიან მგლები ცხენის პატრონს: „ნუღარ გინდა თივა-ქერი“?

წერილი სავარჯიშო. დაწერეთ ზეპირად პირველი ოთხი სტრიქონი.

ცალთვალა ირემი და მონადირე.

იყო ერთი ცალთვალა ირემი. ირემს ცალი მხრიდან მტრის მიპარვის ეშინოდა და მოჰნის დროს დიდ სიფრთხილეს იჩენდა. ბოლოს იფიქრა: წავალ ზღვის ჰორას, ბრმა თვალს

ზღვისაკენ ვისამ, საღს—სმე-
ლეთისაკენ და სიფრთსილუ არ
დამჭირდებათ. სწორედ ასეც
მოიქცა. მაგრამ მონადირემ
შენიშნა ირმის წინდაუსედა-
ობა, ზღვიდან ნაჟით მიეპარა,
ესროლა და მოკლა ირემი.

რის ეშინოდა ირემს?
რატომ წავიდა ზღვისპი-
რას?
რაში შეცდა ირემი?

დავალემა. მოიგონეთ სამი კითხვითი წინადადება, დაწე-
რეთ და შესაფერისი სასვენი ნიშანი დაუსვით.

კურდღელი და ბაჭიები.

ერთმა მელამ ბაჭიები
მიიტყუა ჩუმად, ნელა
და ის იყო მოემზადა
ხაწიების შესაჭმელად,

რომ კურდღელი გაჩნდა უცებ,
თავს დაეცა ქურდის კერას
და შვილები გამოსტაცა
უქნარას და კაიბეგრას.

— სომ უკვლანი ცოცხლები ხართ?
შეეკითხა დედა შვილებს. —

— ო, რამდენჯერ გარიგებდით,

ო, რამდენჯერ გაგაფრთხილეს...

მტერს ნურას დროს ნუ ენდობით,
ცბიერი, ყალბი, ფლიდი,
საჭიროა მკაცრი ბრძოლა
და სიფხინსლე დიდი, დიდი!

სიტყვების ახსნა. ც ბ ი ე რ ი, ყ ა ლ ბ ი, ფ ლ ი დ ი — ა ქ: მ ა ტ ყ უ ა რ ა.
ს ი ფ ხ ი ზ ლ ე — ს ი ფ რ თ ხ ი ლ ე.
რ ი ს თ ვ ი ს მ ო ა ტ ყ უ ა მ ე ლ ა მ ბ ა ქ ი ე ბ ი?
ვ ი ნ გ ა დ ა ა რ ჩ ი ნ ა ბ ა ქ ი ე ბ ი ს ი კ ვ დ ი ლ ს?
რ ა ს ა მ ბ ო ბ ს ღ ე ღ ა მ ტ ე რ ზ ე? წ ა ი კ ი თ ხ ე თ
ი ს ა ღ გ ი ლ ი.
რ ა ა რ ი ს ს ა ქ ი რ ო მ ტ ე რ ზ ე გ ა მ ა რ ჯ ვ ე ბ ი ს ა -
თ ვ ი ს?

მელია.

ზამთრის ღამეს. სოფელს სძინავს.

თოვლით დაფარულ დიდ მინდორზე ჩუმად მიიზარება მელია კუდაგრძელა.

ძალიან შია.

— ეიუელიუო-ო! — მოესმა ამ დროს მელიას ძაძლის უივილი.

— უი შენ და შავი ქვა! — წამოიძახა მელიამ. — დამაძაღლე, მოვიდე, ჩაგაკემენდინებ ხმას!

აი საქათმეც. ფრთხილად გამოუთხარა მელიამ საქათმეს: ძირი და შეძვრა. ქათმები დაფრთხნენ.

რამდენიმე ქათამი გამოასალმა მელიამ სიცოცხლეს. ერთი, უველასე მსუქანი დედალი კი თავის სოროსაკენ წაიღო.

მელია მეორე ღამესაც ესტუმრა საქათმეს. მაგრამ ქათმების ჰატრონს მისთვის საფანჯი დაეგო.

მელია საფანჯში გაება.

წერიტი სავარჯიშო. დაწერეთ ზეპირად პირველი სამი წინადადება.

ენის სავარჯიშო. ამ მოთხრობაში მონახეთ ოთხი თხრობითი წინადადება და გადააქციეთ კითხვით წინადადებებად. ეს წინადადებები შესაფერისი კილოთი წაიკითხეთ.

მელამ თავი მოიმკვდარუნა.

რა ქნა მელამ?
 რა ეგონათ ყვავებს?
 რა ქნეს ყვავებმა?
 რა უყო მელამ ერთ ყვავს?
 რა ქნეს სხვა ყვავებმა?
 რატომ მოიმკვდარუნა მელამ თავი?
 წერილი სავარჯიშო. გაეცით პასუხი პირველ ოთხ კითხვაზე.

ზოოპარკი.

ზოოპარკში მივედი,
ვნახე დიდი სამხეცე,
თვალებს ვეღარ ვახერებ,
აქეთ-იქით ვაცეცებ.

უსარძასარ დათუნას
ახვევია შვილები,
იქით კოხტა ირმები
დგანან რქაგაშლილები.

თუთიუში შორიდან
სალაქს მამლეეს ლამისად,
ლომმა ღრენა დაიწყო,
რადცასე კაბრაზდა.

ვეფხვებს დიდი სიფრთხილით
ნამცხვარი შევთავაზე.
ო, რამდენი ვიცინე
მაიმუნის თამაშზე.

აქეთ ვნახე თევზები,
უთვალავი, ულევი,
ფოცხვერები, ტურები
ვნახე დამწკვდულები.

სიტყვების ახსნა. ულ ე ვ ი—ძალიან ბევრი.
სად იყო ბავშვი?
რა ნახა ბავშვმა ზოოპარკში?

წერთი სავარჯიშო. ამ ორ კითხვაზე წერილობით გაეცით
პასუხი.

პატარა წრუწუნა.

(იგავ-არაკი)

სოროდან ფრთხილად გამოცუცუნდა პატარა წრუწუნა სასეირნოდ ეზოში. უნდოდა შეეტყო, რა ამბავია ქვევანასე. მაგრამ ცოტა ხანს უკან გულგახეთქილი ისევ სოროში შევარდა.

— სად იუავი, რა ამბავია, რა დაგემართა? — ჰკითხა დედამ.

— სასეირნოდ ვიუავი.

— რამ შეგაშინა?

— ორი მხეცი ვნახე ეზოში. ერთი ძალიან საშიში უნდა იყოს. თავზე სერსი ადგია, ფეხებზე დეხები ასხია, თვალები დაბღვერილი აქვს და ნისკარტი მოკაუჭებული. რომ შემომხედს, ცალი ფეხი შეიკეცა, ჰირი დაალო და ისეთი დაიფირა, რომ კინაღამ გული გამისკდა. შემეშინდა და გამოვიქეცი.

— ეგ სომ მამალია, შეილო, მაგისი როგორ შეგეშინდა! იმას არავისი ვნება არ შეუძლია, — უთხრა დედამ.

— მეორე კი ძალიან საუვარელი მხეცი უნდა იყოს. თავი მრგვალი აქვს და თვალები დიდი. ტუჩებზე აქეთ-იქით ლამაზად გადაწოობილი უღვაშები ასხია. ტანი ბე-

წვით აქვს შემოსილი, კუდი — გრძელი და ფაფუკი, ფეხები — ნაზი და თითებსე ჩვენსწვით ზატარა ბრჭყალები აქვს.

მე რომ გავედი ესოში, მსესე იწვა, კოტრიანლობდა, ხან წამოჯდებოდა და ერთ თათებს ილოკავდა, ხან ისევ წამოწვებოდა. თვლებისაც ხან გასეულდა და ხან დასუჭავდა.

რომ დამინახა, ჩემკენ გამოქანა. მე შემეშინდა და უცბად გამოვიქეცი.

— უი ჩემს თავსა! ეკ ხომ კატაა, შვილო! ბეწვზე გადარჩენილხარ. ყრდივე, შვილო, მაგას, თორემ ბევრი სსვა თაგვივით ვერც შენ გადაურჩები მის კლანჭებსა და კბილებს.

რატომ არ მოეწონა წრუწუნას მამალი?

რატომ მოეწონა კატა?

სინამდვილეში რომელია წრუწუნას მტერი?

ენის სავარჯიშო. სოროდან წრუწუნა გამოცუცუნდა? კატა წრუწუნასაკენ გაექანა? წრუწუნა სოროში შევარდა?

მოცემული კითხვითი წინადადებები გადააკეთეთ თხრობით წინადადებებად და შესაფერისი კილოთი წაიკითხეთ.

საბჭოთა არმიელი.

საბჭოთა არმიელია,
სალ კლდეზე უფრო მკვარნი,
დინჯი, ფნიხელი გუშაგი
ჩვენი ლამაზი მთა-ბარის.

დიდი სამშობლოს დამცველი,
ჩვენი სიმტკიცის კედელი,
ბრძოლებში გამარჯვებული,
მედგარი, შეუდრეკელი.

სიტყვების ახსნა. მედგარი — შეუპოვარი ადამიანი, რომელიც დაბრკოლების დროს უკან არ იხევს.
შეუდრეკელი — უშიშარი.

რასთან არის შედარებული საბჭოთა არმიელი?
როგორ გესმით გამოთქმა „ჩვენი სიმტკიცის კედელი“?
მონახეთ და წაიკითხეთ ის სიტყვები, რომლებითაც
დახასიათებულია საბჭოთა არმიელი.

წერიტი სავარჯიშო. გადმოწერეთ ის სიტყვები, რომლებითაც
დახასიათებულია საბჭოთა არმიელი. სათაურად
მიეცით „საბჭოთა არმიელი“ დაიწყეთ ასე: „საბჭოთა
არმიელი არის...“

ჩვენი სოფელი.

ძალიან ლამაზია ჩვენი სოფელი. იგი მთის ფერდობზეა შეფენილი და სშირი ჭალა აკრავს.

სოფელს ახალი კოსტა სახლები ამშვენებს. უველა სახლს აქვს ბაღ-ბოსტანი.

ქუჩები ფართოა. ქუჩის ორივე მხარეს ხეებია ჩარგული.

მთელი სოფელი განათებულია ელექტრონით. სოფლის შუაგულში სკოლის დიდი შენობა მოჩანს. სკოლას მშვენიერი ბაღი ამკობს.

სოფელს აქვს ფოსტა, კლუბი, რადიო, ტელეფონი, აფთიაქი, საექიმო პუნქტი, ბიბლიოთეკა.

კოლმეურნეები მანქანებით მუშაობენ.

იზრდება და ლამაზდება ჩვენი სოფელი!

დავალება. აწერეთ ახალი სოფელი ამ მოთხრობის მიხედვით.

თებერვალი.

დღეს თებერვალია,
დღე თავისუფლების,
თვალი თვალს დაეძებს
და გული გულს,

საბჭოთა თბილისის
უოუელი უბანი
ჩვენს გამარჯვებებზე
გუგუნებს, ქუსს.

ოცდახუთი თებერვალი საქართველოში საბჭოთა ხელის-
უფლების დამყარების დღეა.

ბავშვთა ბაგა..

ნოდარის დედა აბრეშუმის ფაბრიკაში მუშაობს. იგი ძაფს ახვევს. დედას ზატარა ნოდარი უოველ დილით ბაგაში მიჰყავს. შინ ბავშვის მომეღელი არაფინა ჰყავს.

ბაგა ფაბრიკასთან არის მოწყობილი.

ზატარა ბიჭუკოს უფვარს ბაგაში უოფნა. იქ ბევრი ბავშვია. მრავალი სათამაშო აქეთ ზატარებს. ნოდარს უველასე მეტად გრძელი მატარებელი მოსწონს.

ბავაში ბავშვებს კარგად უწვლიან: დროსე აჭმევენ, ათა-
 მბებენ, შუადღისას ამინებენ. მუშაობის შემდეგ დედას
 ნოდარი შინ მიჰყავს.

სად მუშაობს ნოდარის დედა?

რა არის მოწყობილი ფაბრიკასთან?

სად მიჰყავს დედას ნოდარი ყოველ დღით?

როგორ უწვლიან ბავაში ბავშვებს?

წერიტი სავარჯიშო. წერილობით გაეცით პასუხი პირველ
 სამ კითხვაზე.

ენის სავარჯიშო. ყოველი წინადადება სიტყვებისაგან
 შედგება. წარმოთქმული სიტყვა კი ბგე-
 რებისაგან შედგება. მაგალითად: ხე—
 ეს სიტყვა ორი ბგერისაგან შედგე-
 ბა: ხ-ე. სიტყვა ძმა სამი ბგერისაგან
 შედგება: ძ-მ-ა. მამა — ამ სიტყვაში
 ოთხი ბგერაა: მ-ა-მ-ა.

სიტყვაში შეიძლება იყოს ორი, სამი, ოთხი და მეტი
 ბგერა.

თითოეულ ბგერას აქვს თავისი წერიტი ნიშანი. ამ ნი-
 შანს ასო ეწოდება.

ბგერა წარმოითქმის, ასო კი იწერება.

ბგერა გვესმის, ასოს კი ვხედავთ.

დავალება. გამოარკვიეთ, რამდენი ბგერისაგან შედგება
 შემდეგი სიტყვები: ია, ეზო, ყური, შვილი.

სახელოვანი ადამიანი.

მონწაველები მასწავლებელთან ერთად მუშათა კლუბში
 წავიდნენ საღამოს.

ქუჩის ბოლოში ბავშვებმა დაინახეს დიდი ნათელი შე-
 ნობა.

ავტობუსი გაჩერდა. ბავშვები მანქანიდან გადმოვიდნენ

და ხალხებით დაკეზულ კიბეზე ავიდნენ. დიდ, ნათელ
ოთახში კედლებზე სურათები ეკიდა. უცბად ლექსომ და-
იფურია:

— მამა! მამა!

ეველამ ლექსოს მიაქცია ეურადლება. სურათზე მოჩანდა
პრეზაკში გამწვობილი ახალგაზრდა კაცი.

— ეს ჩემი მამაა! — ამაყად თქვა ლექსომ.

— მამაშენი ვინ არის? — შეეკითხა ლექსოს ერთი ამ-
ხანაგი.

— მამაჩემი მუშაა! — მიუგო ლექსომ.

ამ დროს მათთან მასწავლებელი მივიდა.

„ქვანახშირის მაღაროს საუკეთესო მუშა ანდრო რაზმა-
ძე“, — ხმაძაღლა წიკითხა მასწავლებელმა ლექსოს
მამის სურათის ქვეშ მინაწერი და მერე დაუმატა:

„სახელოვანი კაცია!“

იმ საღამოს სახელოვანი ადამიანების სურათებში ბავ-
შეებმა ბევრი ნაცნობი ნახეს.

ლექსო მეტად კმაყოფილი დაბრუნდა შინ.

სად წაიყვანა მასწავლებელმა ბავშვები?
სახელოვან ადამიანთა სურათებში ვისი სურათი ნახა
ლექსომ?

ვინ იყო ლექსოს მამა?

რით გაითქვა სახელი ლექსოს მამამ?

ენის სავარჯიშო. გამოარკვიეთ, რამდენი ბგერისაგან შედ-
გება შემდეგი სიტყვები: მზე, ყანა, ქვეყანა

ქართულ ენაში ოცდაცამეტი ბგერაა.

ბგერა ორგვარია: ხმოვანი და თანხმოვანი.

ხმოვანია: ა, ე, ი, ო, უ.

დანარჩენი ოცდარვა ბგერა თანხმოვანია.

ზატარა სოსო.

შუაგულ ქართლში, მტკვრისა და ლიასხვის შესართავთან, არის ძველი ქალაქი გორი. მის ერთ უბანში იდგა ზატარა სოსლი.

აქ ცხოვრობდა ბესარიონ ჯულაშვილის ოჯახი. ერთ დღეს ამ ოჯახს დიდი სიხარული ეწია: შეეძინათ ვაჟი. ზატარა ბიჭიკოს სოსო დაარქვეს.

რვა წლის სოსო მშობლებმა სასწავლებელში მიანარეს. კარგი სწავლითა და უოფაქცევით სოსომ უველას უურადღება მიიქცია. მან არ იცოდა საქმის გადაღება, გაკვეთილებს დროზე და გულმოდგინედ სწავლობდა. სწავლაში ჩამორჩენილ ამხანაგებს უოველთვის ესმარებოდა.

წერთი სავარჯიშო. გადაიწერეთ ორი ბოლო წინადადება.

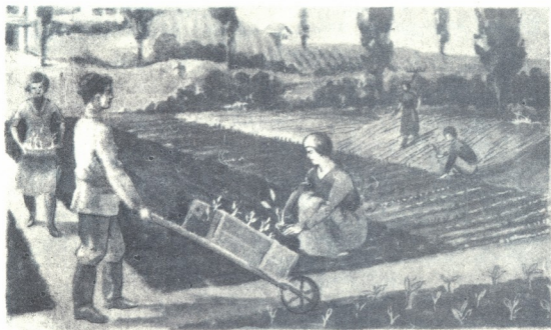
კოლმეურნეობის ბოსტანი.

გაზაფხულის თბილი დღეები დადგა. თოვლი დადნა და ლანჩქერად წავიდა.

დადგა ხვნა-თესვის დრო.

ფართო საბოსტნე ადგილები კოლმეურნეებმა ტრაქტორით გადასწესეს.

კოლმეურნეები რგოლებად აჩინან დაუოფილი. თითო-

ეულ რგოლს თავისი საქმე აბარია: ზოგი კვლებს აკეთებს, ზოგი თესავს.

რა მწვანილეული გინდათ, რომ არ დათესეს! დათესეს ქინძი, ზიტნა, ოსრასუში, ტარხუნა, კამა, რეჰანი, ქონდარი.

დათესეს კიტრი, კარტოფილი, ხახვი, დარეკს ჰამიდორის ჩითილები. ჰამიდორის გვერდით ჭარხალსა და კომბოსტოს აქვს დათმობილი ადგილი.

ერთგულად უკლიან კოლმეურნეები ბოსტანს. ბოსტანის მოსარწყავად აჩნია გაუჯანილი.

კოლმეურნეების გაერთიანებულმა შრომამ და კარგმა მოვლამ ბოსტანი ძალე ააღაღანა.

მაგრამ აქა-იქ სარეველა ბალახმაც ამოყო თავი.

კოლმეურნეებმა ბოსტანი გამარგლეს.

უხარიათ კოლმეურნეებს, რომ უსვი მოსავალი ექნებათ და ქალაქს ბლომად მიაწვდიან ბოსტნეულს.

რა მწვანილი დათესეს კოლმეურნეებმა? მწვანილის გარდა კიდევ რა დათესეს?

როგორ უვლიან კოლმეურნეები ბოსტანს? სად მიაქვს კოლმეურნეობას ბოსტნეული?

წერიითი სავარჯიშო. გაეცით პასუხი მესამე და მეოთხე კითხვაზე.

გაზაფხული.

ვინული დაღნა, იღვიძებს
ველი, დიდი ხნის მძინარე,
ტეე იფურჩქნება, იძლებს,
მოჩქეფს წყარო და მდინარე.

ცა მოკამკამებს ლურჯადა,
დადგა დარები მზიანი,
მწვანედ ბიბინებს მინდორი
ხასხასა ბალახიანი.

ზედ დასჭიკჭიკებს მერცხალი,
მალსაზი, ძალიფრთიანი,
ტოროლა დაუსარელი
და მუდამ ხალისიანი.

რატომ არის ნათქვამი ველის შესახებ: „იღვიძებს ველი დიდი ხნის მძინარე“?

წერიითი სავარჯიშო. ამ ლექსის მიხედვით მოიგონეთ ოთხი კითხვითი წინადადება და დაწერეთ.

ორი სახნისი.

ერთი სამკედლოდან ორი ერთნაირი სახნისი გამოვიდა. ერთი სულ ხენაში იყო, მეორე კუნჭულში უსაქმოდ ეგდო. კარგა ხნის შემდეგ ერთმანეთს შეხვდნენ. ერთს ლაპ-ლაპი გაჰქონდა, მეორე კი ჟანგით იყო შექმული. ჟანგიანმა ჰკითხა:

- მეგობარო, ეგრე რამ გაგამშვენიერაო?
- შრომამო, — მიუგო ლაპლაპამ.

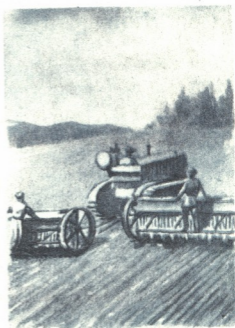
რამდენი სახნისი გამოვიდა სამკედლოდან?
ჰგავდნენ თუ არა ისინი ერთმანეთს პირველად?
როგორი იყო ეს ორი სახნისი კარგა ხნის შემდეგ?
რა იყო მათი განსხვავების მიზეზი?

ენის სავარჯიშო. გამოარკვიეთ, რამდენი ხმოვანი და რამდენი თანხ-
მოვანია თითოეულ სიტყვაში: ცა, ია, ჩიტი, რვეული.
თითოეული სიტყვა შეიძლება გაიყოს იმდენ ნა-
წილად, რამდენი ხმოვანიც არის სიტყვაში.
ხმოვანთან შეიძლება იყოს ერთი ან რამდენიმე
თანხმოვანი. თითოეულ ნაწილს მარცვლი ეწოდება.
მარცვალში შეიძლება იყოს მხოლოდ ერთი ხმოვანი,
ან ერთი ხმოვანი და ერთი თანხმოვანი, ან ერთი
ხმოვანი და რამდენიმე თანხმოვანი. მაგალითად:
სიტყვა ცა შედგება ერთი მარცვლისაგან. სიტყვა
ია შედგება ორი მარცვლისაგან: პირველი მარცვა-
ლია ი მეორე—ა. სიტყვაში ჩიტი ორი მარცვლია:
ჩი—ტი. პირველ მარცვალში ერთი თანხმოვანია და
ერთი ხმოვანი, მეორეშიაც ერთი თანხმოვანია და
ერთი ხმოვანი. სიტყვა რვეული სამი მარცვლისაგან
შედგება: რვე-უ-ლი. პირველ მარცვალში არის ორი
თანხმოვანი და ერთი ხმოვანი, მეორეში—ერთი ხმო-
ვანი, მესამე მარცვალში კი ერთი თანხმოვანია და
ერთი ხმოვანი. სიტყვა შეიძლება იყოს ერთმარ-
ცვლიანი, ორმარცვლიანი, სამმარცვლიანი და მეტი-
დავალეზა. გამოარკვიეთ, რამდენი მარცვლია სიტყვებში: ხე, ტყე,
ეზო, ბუხარი, მოწაფე.

ხენა-თესვა ძველად.

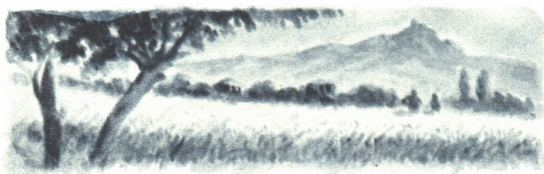

ხენა-თესვა ახლად.

დავალება. აწერეთ ეს სურათები.

რატომ სჯობია ღრევანდელი ხენა-თესვა ძველებურს?

ჯეჯილი.

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანაო,
იხაროს იმის მარჯვენამ,
ვინც გთესა, მოგიყვანაო!
ზეცამ გიგზავნოს ცვარ-ნამი,
მზემ შუქი გფინოს თანაო,

ქარმა გაღელვოს ზღვასავით,
მწყრებმა მოგძახონ ნანაო.
ამაღლდი, თავი დაისხი,
ჯეჯილო, ნორჩო ყანაო,
იმისი საზრდო შეიქენ,
ვინც გთესა, მოგიყვანაო!

რატომ არის შედარებული ჯეჯილი ზღვასთან?
წერთი ხავარჯიშო. დაწერეთ ზებირად ამ ლექსის პირველი ოთხი
სტრიქონი.

ხალხური.

თებერვალი დადგაო,
ხეში წყალი ჩადგაო.
ჩიტმა-ჩიორამაო
საძირკველი გადგაო.

სასაუბრო.

შიშშილს რით ვიკლავთ?

პურს, მკადს, ხორცს, კარაქს, ყველს, ფაფას — საკმელი ეწოდება. ჩამოთვალეთ, კიდევ რა საკმელი იცით?

წერთი ხავარჯიშო. პასუხი გაეცით კითხვებზე:
რა არის პური? კარადა? ვაშლი?
წინი?

შოშიები.

I

მოუთმენლად ველოდით შოშიების მოსვლას. მოვუშხა-
დეთ საღამოები.

ერთ საღამოს აღვის ხის კენწეროზე შოშიები დავინა-
ხეთ.

შოშიები აღმაცერად გადმოსცქეროდნენ თავიანთ ბი-
ნებს, სადაც ბელურები დაბინავებულეყვნენ.

შოშიებს ბელურები უნდა გამოესახლებინათ თავიანთი
ბინიდან.

შეშინებული ბელურები გამოყოფდნენ ხოლმე ბინიდან
ნისკარტს და ისევ მარდად შეიმალებოდნენ.

მაგრამ შიმშილმა შეაწუხა ბელურები. აგერ, ბელურა
გამოფრინდა ბინიდან და საშოვარზე გაეშურა. შურდუ-
ლივით გადმოეშვა შოშია ხიდან და ბინაში შევარდა.

II

შოშიებს ეშინოდათ, რომ ბელურებს კვლავ არ დაესა-
კუთრებინათ მათი ბინა. ამიტომ, როცა ერთი მიდიოდა
საქმეზე, მეორე შინ რჩებოდა.

შოშია ძალიან ღრმა ბუდეს იკეთებს. ეშინია ან კატა
არ ჩასწვდეს თათით, ან ყვავმა არ ჩაყოს ნისკარტი.
შესვლით კი ვერც კატა და ვერც ყვავი ვერ შევა მათ
ბინაში, რადგან შესასვლელი ვიწროა.

აი, გაჩაღდა ხვნა-თესვა მინდვრად, ბოსტანში. მრავალი
ჭია-მატლი გამოცოცდა გარეთ.

შოშიასაც ეს უნდა!

დიდძალ მწერსა ჟღეტს შოშია.

საამური სტვენა იცის შოშიამ.

რა სარგებლობას აძლევს შოშია ადამიანს?

დავალება: თქვენც დაუმზადეთ შოშიებს ბინები.

შოშია და ბავშვები.

— რად მოფრენილხარ, შოშიავ,
შენ ასე აღრიანადა?

— რა ვქნა, ვერ ვძლებდი სხვა მხარეს,
ვიყავი ნაღვლიანადა.

ვიცოდი, ზამთრის ნაწყვეტი

აქ კიდევ დამიხვდებოდა,

შემაწუხებდა შიმშილი

და კიდეც შემცივდებოდა.

მაგრამ გავბედე წამოსვლა,

არ შევუშინდი ზამთარსა

და მოვატანე კიდეცა

ჩემი სამშობლოს მთა-ბარსა.

რატომ მოფრინდა შოშია აღრიანად ჩვენს ქვეყანაში?

ია და ჭიანჭველა.

გაზაფხულდა. აყვავდნენ გაზაფხულის მახარობლები: ენ-
ძელა, ჩიტისთავა, ია და სხვები.

გია ერთი ბუჩქის ძირას დახრილიყო და რალაცას ჩა-
სცქეროდა.

— რას უცქერი, გია?—ჰკითხა მამამ.

— იის ბუჩქიდან ჭიანჭველების ბუდემდე პატარა ბი-
ლიკია. ჭიანჭველები კი ამ ბილიკზე მიდი-მოდიან. ვერა-
ფერი გავიგე, რას დარბიან.

— აბა, აიყვანე ბუდისკენ მიმავალი ერთი ჭიანჭველა
და დააკვირდი, პირში რა უჭირავს?

გია მფრთხილად აიყვანა ერთი ჭიანჭველა და ხელის-
გულზე დაისვა. ჭიანჭველა აქეთ-იქით ეცა და ხელისგულზე
პაწაწინა მარცვალი დატოვა.

— ეს რაღაა?

— ეს იის თესლია. ჭიანჭველებს ბუდეში მიაქვთ, საზრ-
დოდ ინახავენ. ზოგს ჭამენ, ზოგი მიწაში რჩება და ამო-
დის, ზოგი გზაში ეკარგებათ.

— მაშ, ჭიანჭველები იის გავრცელებას ხელს უწყო-
ბენ!—წამოიძახა გიამ და ხელი ხელს შემოჰკრა.

დავალემა. დააკვირდით, რას ეზიდება კიდევ ჭიანჭველა ბუდეში.

ენის ხავარჯიშო. დამარცვლეთ მოცემული სიტყვები და გამოარკვიეთ,
რამდენი მარცვალია თითოეულ სიტყვაში: ბუდე, ხელი, ბილიკი. ეს სიტყვები ასე შეიძლება გადავი-
ტანოთ: ბუ-დე. ხე-ლი. ბი-ლიკი, ბილი-კი.

გადატანის დროს თანხმომავანი გადაიტანება ხმო-
ვანთან ერთად. ერთი ასო არც დაიტოვება და არც
გადაიტანება.

ჭიანჭველა და ფუტკარი.

ჭიანჭველას წამოეკიდა ოთხი თავისოდენა ტვირთი, მიატრევდა და ჩიოდა:

— ჩემოდენა ჯაფაში სულდგმული არ არის, მაგრამ ქება კი არავისგან მესმისო. აი, უღონო და ბზუილა ფუტკარი მარტო ყვავილებზე დაფრიალებს, ჯაფა არც კი შეუძლია, მაგრამ ყველა იმის ქებაშია. მეტი უსამართლობა კიდევ იქნებაო?

ფუტკარმა ეს გაიგონა და უპასუხა:

— ძამიავ, შენ მარტო შენი თავისთვის ზრუნავ, ჩემი შრომა კი ადამიანისთვისაც სასარგებლოა. ამიტომაც მაქებს მე ქვეყანა და შენ კი არაფერს არაფრად გაგდებსო.

ვისთვის არის გამოსადეგი ფუტკრის შრომა?

რას გვაძლევს ფუტკარი?

ვისთვის არის გამოსადეგი ჭიანჭველას შრომა?

ჭიანჭველაა მართალი თუ ფუტკარი?

წერილი ხაგარჯიშო. გაეცით პასუხი პირველ სამ კითხვაზე.

ანდაზა. ბევრი ბუზი ბზუისო, ფუტკართან ყველა ტყუისო.

ყმაწვილი და პეპელა.

ჭრელი პეპელა დაათრო და გააბრუა იამა,
მას მიეპარა ყმაწვილი, დაიჭირა და იამა.

აღერსით უთხრა პეპელას: თავს რითი ირჩენ შენაო?
როგორ არა გლლის მთელი ღღე მოუსვენარი ფრენაო?
პეპელამ უთხრა: მინდორში ვცხოვრობ მე უზრუნვე-
ლალო,

იქ ყვავილები გაშლილა ჩემს საზრდოდ, საწუწუნელადო.
რაც ღღე მაქვს, ტკბილად ვატარებ, ჩემს ნებაზედაც
დაფერენო,

მაგრამ ღღეგრძელი არა ვარ, გამიშვი, ნულარ მაცდენო!
ყმაწვილმა ხელი გაუშვა, გაფრინდა ნაზი პეპელა
და, თითქოს, ნიშნად მადლობის, თავს ევლებოდა ნელ-
ნელა.

რა დაიჭირა ყმაწვილმა მინდორში?

რა ჰკითხა ყმაწვილმა პეპელას?

რა პასუხი გასცა პეპელამ?

რა სთხოვა პეპელამ ყმაწვილს?

ენის ხავარჯიშო. მონახეთ ამ ლექსში კითხვითი წინადადებები და
გადმოწერეთ.

ბარტყების გაძორეკა.

დავალეზა. აწერეთ ეს სურათები.

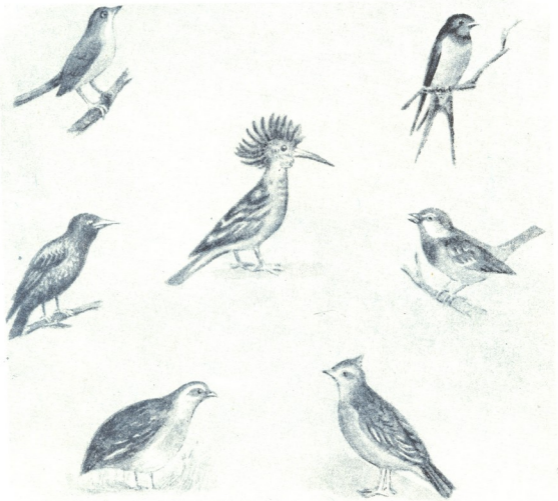
მერცხლის სიმღერა.

დავჩეკე წვრილი ბარტყები,
დამეზრდებიან მალეო,
იფრენენ, იჭიკჭიკებენ
ლალად ღღესა თუ ხვალეო.

კატავ, შე ამოსაგდებო,
ცოტა ხანს დამაცალეო,
რა გინდა, რას მეპარები,
ღედა ვარ, შემობრალეო!

რას სთხოვს ღედა მერცხალი კატას?
წერიტი ხაფარჯიშო. სად იკეთებს მერცხალი ბუღეს?
რით კვებავს იგი ბარტყებს?

გარეული ფრინველები.

მოსავლის მცველნი: ბულბული, მერცხალი, ოფოფი, შოშია, ბელურა,
მწყერი, ტოროლა.

ჩიტო და მელა.

(ზღაპარი)

იყო ერთი ჩიტო-ჩიორა. ტყეში ხეზე მოხერხებული ალაგი იპოვა და ბუდე გაიკეთა. მერე შიგ ჩაჯდა და სამი კვერცხი დადო. სამ კვირაზე გამოჩეკა პატარა ჩიორები. დედა თავის შვილებს უზიდავდა ჭიებს, კალიებს, პეპლებს, ბუხებს, აკმევდა და ზრდიდა.

დიდ სიხარულში იყო ჩიორა: ჩქარა დავაფრენ ჩემს ბარტყებსო. მაგრამ მალე უბედურება ეწია: წყეულმა მელამ ბუდეს მიაგნო. მიცუნცულდა ხის ძირას და ჩიორას შესძახა:

— ჩიტო, ჩიტო, ჩიორაო!
— რაო, ბატონო მელაო?
— ერთი ბარტყი გადმომიგდე, თორემ შავ დღეს დაგაყენებ: ცულს მოვიტან. ცუნცულასა, ხელეჩოს და წალდუნასა, ხესაც მოვჭრი, ხის ძირსაცა, შენც შეგკამ და შენს შვილსაცა.

შეეშინდა საწყალ ჩიორას, აიყვანა თავისი ბარტყები და ცოტა მოშორებით, ერთ ძველ ბუდეში მოათავსა. მსუნაგმა მელამ მაინც მიაგნო ჩიტის ბუდეს, მიირბინა და ჩიორას შესძახა:

— ჩიტო, ჩიტო, ჩიორაო!
— რაო, ბატონო მელაო?
— ერთი ბარტყი გადმომიგდე, თორემ შავ დღეს დაგაყენებ: ცულს მოვიტან, ცუნცულასა, ხელეჩოს და წალდუნასა, ხესაც მოვჭრი, ხის ძირსაცა, შენც შეგკამ და შენს შვილსაცა.

დაღონებულმა ჩიორამ აიყვანა თავისი ბარტყები და უფრო შორს, ერთი ხის ხავსიან ტოტებში დამალა. წყეულმა მელამ კიდევ მიაგნო ჩიტის ახალ ბინას, მიირბინა და ჩიორას შესძახა:

— ჩიტო, ჩიტო, ჩიორაო!
— რაო, ბატონო, მელაო?
— ერთი ბარტყი გადმომიგდე.
თორემ შავ დღეს დაგაყენებ:
ცულს მოვიტან, ცუნცულასა,
ხელეჩოს და წალდუნასა,
ხესაც მოვჭრი, ხის ძირსაცა,
შენც შეგჭამ და შენს შვილსაცა.

მწარედ დაღონებულმა ჩიორამ აიყვანა თავისი ბარტყები, მხრებზე შეისხა და უნდოდა იქაურობას მოშორებოდა, მაგრამ ამ დროს ერთი ბარტყი გადმოუვარდა. მელამ ბარტყს პირი დაავლო, ბუჩქებში გაარბენინა და სწრაფად გადა-
ყლაპა.

უბედური ჩიტი თავისი ორი ბარტყით მოშორდა იმ არემარეს. შემოჯდა ერთ ხეზე მეტად დაღონებული.

მონადირემ დაინახა ჩიტი და ჰკითხა:

— ეგრე მწარედ რამ დაგაღონა, ჩიორაო?

— არ გებრალეები?! ერთმა წუწკმა მელამ შვილი შემიჭა-
მაო.

— აბა, წამო, მიჩვენე ის წყეული და მე გაყურებინებ
იმის სერსაო.

ჩიტი გაუძღვა მონადირეს და მელასთან მიიყვანა.

მონადირემ მელას თოფი ესროლა, შიგ პირში მოარტყა
და სული გააფრთხობინა.

ჩიტვი.

ვგალობ და ვგალობ
და იმით ვხარობ,
რომ მე ქვეყანას
გალობით ვატკობ.

ღამეს ვატარებ
ხეხედა ძილით,
დილას ვახარებ
გალობით ტკბილით.

რა ახარებს ჩიტს?
წერიტი ხაფარჯიშო. დაწერეთ ეს ლექსი ზეპირად.

შაქროს სინანული.

ერთმა მოხუცმა მონადირემ კაქკაქს ლაპარაკი ასწავლა. კაქკაქის ლაპარაკი ძალიან მოსწონდა მეზობლის პატარა შაქროს. შაქროს უყვარდა, როცა მოხუცი ჰკითხავდა: კაქკაქო, სადა ხარო? და ისიც ეტყოდა: აქაო.

ერთხელ შაქრო მაშინ მივიდა მონადირესთან, როცა იგი შინ არ იყო. კაქკაქი ეზოში ხეზე იჯდა. ბავშვი ხესთან გაჩერდა. სახეზე მღელვარება დაეტყო. მერე უტბად დაავლო ხელი კაქკაქს და უბეჭი ჩაისვა. ის იყო შინისაკენ აპირებდა გაქცევას, რომ მონადირეც მოვიდა. მოხუცს უნდოდა შაქროსთვის ესიამოვნებინა და კაქკაქს დაუძახა:

— კაქკაქო, სადა ხარ?

— აქ! — მოისმა ბავშვის უბიდან კაქკაქის ყრუ ხმა.

შაქრო აირია, კაქკაქი გაუშვა და მოხუცს უთხრა:

— მაპატიე, პაპა, შევეცდი! თავის დღეში ასეთ საქციელს აღარ ჩავიდნენ!

ამის შემდეგ შაქროს სხვისი ნივთი აღარ მიუთვისებია.

რა შეცდომა მოუვიდა შაქროს?

როგორ გამოასწორა შაქრომ თავისი შეცდომა?

ანდაზა. თივაში ცეცხლი არ დაიძვლებოდა.

ენის სავარჯიშო. დამარცვლეთ მოცემული სიტყვები და გამოარკვეეთ, როგორ შეიძლება ამ სიტყვების გადატანა: მოხუცი, ლაპარაკი, მონადირე.

ცრუ.

ბიჭი ცხვრებს აძოვებდა. მახლობლად გლეხები ყანას მკიდნენ. ბავშვმა იფიქრა: მოდი ერთი ამ გლეხებს შევაჩოჩოლებო. უცებ ყვირილი მორთო: ვაიმე, ვაიმე, მიშველეთ, მგელიო!

გლეხები მოცვივდნენ. ნახეს — ტყუილი იყო.

ასე მოატყუა ბავშვმა გლეხები მეორედ და მესამედ. მეოთხედ მგელი მართლა მიუვარდა ბავშვს. ბავშვმა გააბა ყვირილი: არიქა, მიშველეთ, მგელიო!

გლეხებს ეგონათ — კიდევ გვატყუებსო და ყურიც აღარ ათხოვეს. მგელი უშიშრად დაერია ცხვრის ფარას და დიდი ზარალი მიაყენა.

რას აკეთებდა ბიჭი?

რას აკეთებდნენ გლეხები ყანაში?

რამდენჯერ მოატყუა ბავშვმა გლეხები? როგორ მოატყუა?

რა მოხდა მეოთხედ?

ანდაზა. ტყუილის მთქმელს მართალსაც აღარ დაუჯერებენ.

მე სამშობლოსათვის ვმუშაობ.

ივანე მიჩურინმა მრავალი ახალი ხეხილი გამოიყვანა და გაავრცელა, მაგრამ ძველი რუსეთის მთავრობა მას ყურადღებას არ აქცევდა. მთავრობამ არც კი იცოდა, რას აკეთებდა მიჩურინი. სამაგიეროდ, ხალხი მას კარგად იცნობდა. მან სახელი საზღვარგარეთაც გაითქვა.

ერთ მშვენიერ დღეს ივანე მიჩურინს ბალში ერთი ამერიკელი პროფესორი ეწვია. მიჩურინმა იგი თავაზიანად მიიღო, აჩვენა ახალი ხეხილი.

ამერიკელმა პროფესორმა უთხრა:

— წამოდით ამერიკაში, ბევრს, ძალიან ბევრ ფულს მოგცემთ. წამოდით თქვენი ხეხილიც.

— მე სამშობლოსათვის ვმუშაობ და არა ფულისათვის!
— უპასუხა ამაყად მიჩურინმა და ზურგი შეაქცია.

რა წინადადება მისცა ამერიკელმა პროფესორმა მიჩურინს?

რას ჰპირდებოდა ამერიკელი მიჩურინს?

რა პასუხი გასცა მიჩურინმა ამერიკელს?

წერილი სავარჯიშო. გაეცით მოკლე პასუხი მოცემულ კითხვებზე.

ბერიკაცი და ნამეენი.

ერთი ღრმად მოხუცებული ბერიკაცი ბაღში მსხალს ამყნობდა. მივიდა ერთი ყმაწვილი და ჰკითხა: პაპა, რას აკეთებო?

— მსხალს ვამყნობ, ჩემო კარგო, — მიუგო მოხუცმა. — შეიძლება ამის ნაყოფს მე ველარ მოვესწრო, მაგრამ სხვები მოესწრებიან, გაიხარებენ, მომიგონებენ და მადლობას შემომითვლიან. ფუტკარიც კი არ შრომობს მარტო თავისთვის და ადამიანმა როგორ არ უნდა იზრუნოს სხვებისთვისაო.

რა ჰკითხა ბავშვმა ბერიკაცს?
რა პასუხი გასცა მან?

დიღა.

ვარდს გაფეურჩქნა კოკორი,
გადახვეოდა იასა,
ზამბახსაც ვალვიძებოდა
და თავს უხრიდა ნიაფსა.

ტოროლა მალლა ღრუბლებში
წკრიალ-წკრიალით ვალობდა,
ბულბულიც გახარებული
ნაზის ხმით ამას ამბობდა:

— აყვავდი, ტურფა ქვეყანავ,
ილხინე, ივერთ მხარეო,
და შენც, ქართველო, სწავლითა
სამშობლო გაახარეო!

რას ამბობდა ბულბული?

რით უნდა გაახაროს ქართველმა სამშობლო?

წერილით ხავარჯიშო. ზეპირად დაწერეთ ამ ლექსის მესამე ნაწილი.

ბოსტანში.

დეიდა ნინომ გივი და ნუნუ ქალაქგარეთ კოლმეურნობის ბოსტანში წაიყვანა. დეიდა ნინო აგრონომი იყო და ამ ბოსტანში მუშაობდა.

— ბავშვებო, ბოსტანი დაათვალიერეთ, მხოლოდ ბილიკებზე იარეთ, მცენარეები ფეხით არ გაქელოთ! — დაარიგა დეიდამ გივი და ნუნუ.

ბავშვები ბილიკს გაჰყვნენ.

გივიმ უცბად ნესვებს მოჰკრა თვალი.

— ნუნუ, ნახე, რამდენი ნესვია! — გაკვირვებით წამოიძახა გივიმ.

— ეს რა ამბავია? ნესვი გოგრაზე როგორ გაჩნდა? — იკითხა ნუნუმ.

ბავშვები გაოცდნენ: ერთ ბარდს ნესვიც ესხა და გოგრაც.

ისინი დეიდასკენ გაიქცნენ.

— დეიდა ნინო, წამოდი ჩქარა, რა გაჩვენოთ! გოგრებს ნესვები მოუსხამთ,— უთხრეს სირბილისგან აწითლებულმა ბავშვებმა და დეიდა უცნაური მცენარისკენ წაიყვანეს.

— შეხედე, დეიდა, ერთ ბარდს ნესვიც გამოუბამს და გოგრაც.

დეიდა ნინოს გაელიმა.

— ბავშვებო, თქვენ ხომ გაგიგიათ ნამყენი? — შეეკითხა დეიდა ბავშვებს.

— როგორ არა: ვაშლის, ატმის, კიდეც თუთისა, მსხლისა.

— ჰოდა, ესეც გოგრისა და ნესვის ნამყენია. გოგრაზე დამყენილი ნესვი უფრო ტკბილია, დიდი და უფრო აღრეც შემოდის, ვიდრე ჩვეულებრივი. აი, გემოსაც ახლავე გაგასინჯებთ.

ცოტა ხნის შემდეგ ხის ქვეშ მაგიდაზე ბავშვები ტკბილსა და გემრიელ ნესვს შეექცეოდნენ.

სად წაიყვანა დეიდა ბავშვები?
რამ გააოცა ბავშვები ბოსტანში?

წერიტი სავარჯიშო. ამ კითხვებზე წერილობით გაეცით პასუხი.

ენის სავარჯიშო. დამარცვლეთ მოცემული სიტყვები და გამოარკვიეთ, როგორ შეიძლება ამ სიტყვების გადატანა: მაგიდა, მცენარე, დეიდა.

გვრიტი და მტრედი.

(იგავ-არაკი)

გვრიტი გალიის მსგავს მახეში მოჰყვა და იწყო საბრალოდ ფრთხილი. ხან აქეთ აწყდებოდა, ხან იქით, — ეგების როგორმე თავი დავაღწიოო. დანახა ეს ახალგაზრდა

მტრედმა და, დახმარების მაგივრად, დაუწყო გულსაკლავი დაცინვა: არა გრცხვენია, შუადღისას მახეში გაებიო?! მე ეგრე აღვილად ვერ მომატყუებდნენო. თურმე იქვე ძუის მახე იყო გაბმული. დამცინავმა მტრედმა ვერ შენიშნა მახე და შიგ გაიხლართა.

წერთი სავარჯიშო. ვის დასცინოდა მტრედი? რა მოუვიდა დამცინავ მტრედს?
ამ კითხვებზე პასუხი გაეცით და ანდაზაც მიუწერეთ.

ანდაზა. ნუ დასცინი სხვასაო. გადაგხდება თავსაო.

გვრიტი.

(ზღაპარი).

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი გვრიტი. ცხოვრობდა თავისთვის ერთ ხეზე. ერთხელ თავისი ბარტყებისათვის საკმლის საშოვნელად შორს მოუხდა წასვლა. ბოროტმა კაცმა ამ დროს ბარტყები ამოსხა ბუდიდან და შინ წაიყვანა.

დაბრუნდა შინ გვრიტი და შვილები ბუდეში აღარ დაუხვდნენ. დალონდა მწარედ. წავიდა ბარტყების საპოვნელად. შემოეყარა წინ მამალი.

— გვრიტო, გვრიტო, სად მიფრინავო? — შვილების საპოვნელადაო. — მეც შენი მშველელი ვიქნებო! — ძალიან კარგო.

იარეს, იარეს და ახლა მახათი შემოეყარათ გზაზე.

— გვრიტო, გვრიტო, სად მიფრინავო? — შვილების საპოვნელადაო. — მეც შენი მშველელი ვიქნებო! — ძალიან კარგო.

დაედევნა უკან მახათიც.

იარეს, იარეს და ახლა ფილთაქვა შეხვდათ.

— გვრიტო, გვრიტო, სად მიფრინავო? — შვილების

საპოვნელადაო.—მეც შენი მშველელი ვიქნებიო!—ძალიან
კარგიო.

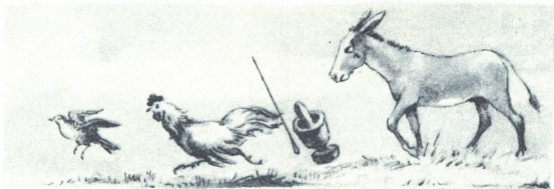
გამოუდგა უკან ფილთაქვაც.

ბევრი იარეს, თუ ცოტა იარეს, ბოლოს წინ შემოეყა-
რათ ვირი.

— გვრიტო, გვრიტო, სად მიფრინავო? — შვილების სა-
პოვნელადაო.—მეც შენი მშველელი ვიქნებიო!—ძალიან
კარგიო.

დაედევნა უკან ვირიც.

მივიდნენ ღამით ერთ სოფელში. დაუგდეს ყური. ერთი
სახლიდან პატარა გვრიტების ჭყიპინი შემოესმათ. ყველანი
იმ სახლთან მივიდნენ და საომრად მოემზადნენ.

ვირი კარებთან აიტუზა. მახათი კარებიდან შეძვრა.
სხვები ერდოდან ჩავიდნენ სახლში. მამალი ბუხრის თავზე
შეფრინდა. ფილთაქვა ნაღვერდალში ჩაეფლო. მახათი
ბუხრის პირას დაერქო.

გვრიტი გალიასთან მიფრინდა თავისი ბარტყების გამო-
საშვებად. ამასობაში კაცს გამოედვიძა. წამოვარდა ზეზე,
მივიდა ბუხართან, ცეცხლი უნდა აენთო.

ამ დროს ფილთაქვა გასკდა და ნაღვერდალი კაცს შიგ
თვალეზში შეეყარა. მახათი ბარძაყში შეერქო. მამალმა
ზევიდან დაჰყივლა. კაცი შეშინდა, გარეთ გამოვარდა.
იქაც ვირმა ერთი ღონიერი წიხლი ჰკრა და გონება სულ
დაუბნია.

ამასობაში გვრიტმა გალია გაუღო თავის ბარტყებს,
შეისხა მხრებზე და ბუღისაკენ გაექანა.

რა გასაქირი დაადგა გვრიტს?

რამ გაუადვილა გვრიტს ბარტყების ჰონენა?

გაზაფხულდა

ამწვანდა მთები,
ამწვანდა ქალა,
ბუნება ტურფად
გადაიშალა.

მწვანობს ჯეჯილი,
ყვავის ხეხილი,
თეთრად ცხვარი ჩანს
გადაფენილი.

ფეთქენ იანი,
დღეა მზიანი,
არავინ მისცეთ
ყვავილთ ზიანი!

როგორ გესმით გამოთქმა: „არავინ მისცეთ ყვავილთ ზიანი!“
წერითი სავარჯიშო. ამ ლექსის მიხედვით დაწერეთ მოკლე მოთხრობა
გაზაფხულის შესახებ.

სასაუბრო.

წყურვილს რით ვიკლავთ? წყლის გარდა კიდევ რასა ვსვამთ?
წყალს, რძეს, ღვინოს, ჩაის, ყავას — სასამელი ეწოდება.
კიდევ რა სასამელი იცით?
რა ფერისაა რძე? ყავა? ღვინო?
რა გვაძლევს რძეს?

გამოცანა. დავკარ ხმალი, არ დააჩნდა კვალი.

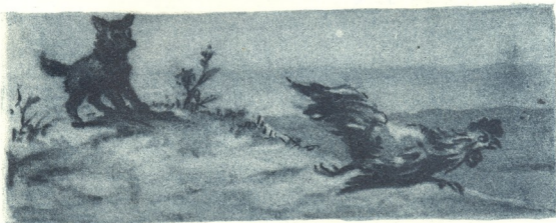
წერითი სავარჯიშო. გაცეთ პასუხი შემდეგ კითხვებზე: რძე სასამელია
პური? წყალი? წიგნი? მაგიდა?

მკვეხარა მამალი.

— იცით, ქათმებო, რას
გეტყვით,
მეტი რომ არ ვთქვა
თავზედა,
ჩემი ბადალი, მითხარით,
ვინ არის ქვეყანაზედა?
დავიარები ამაყად
და ვყივი მალალხმიანი,
შიშის ზარსა ვცემ ქვეყანას
ვაქვაცი დეზებინი!
ლამაზიცა ვარ, ბიბილო

მიმიგავს წითელ ლალებსა,
კისერი კოხტად მიჭირავს
და ვაბრიალებ თვალეხსა!
„ყიყლიყოს“ დასაძახებლად
გულიც კი აუყუნცულდა,
მაგრამ უეცრად პაწია
გოშია გამოცუნცულდა.
დაყეფა. შეკრთა მამალი,
როგორც პატარა შოშია
და შერცხვენილმა რაინდმა
მოკურცხლა საქათმეშია.

საიდან ჩანს, რომ მამალი ტყუილად უწოდებდა თავის თავს ვაქ-
კაცს?
გამოცანა. თავს — ხერხი, ბოლოს — ნამგალი.
დავალეხა. მონახეთ და წაიკითხეთ ის სიტყვები, რომლებიდანაც
ჩანს მამლის ტრაბახი.
წერითი ხავარჯიშო. აწერეთ მამლის გარეგნობა ამ ლექსის მიხედვით.

კრუსი და წიწილები.

ქოჩორა კრუსმა პირველად გამოიყვანა მინდორში თავისი პატარა წიწილები. დედამ დაარიგა: თუ საშიში რამ დაინახოთ, ჩემკენ გამოიქეცითო. წიწილები ბალახში გაიშალნენ.

— წია, წია! მეშინია! — იწივლა ყვითელამ.

გულგახეთქილი ქოჩორა მივარდა მასთან. ხედავს, ყვითელა პატარა ქიას თავს დასდგომია და შიშისაგან ცახცახებს.

— კრუს, კრუს! ნუ გეშინია, ყვითელა! ეს ქიაა. ჩაჭკარი ნისკარტი და შეჭამე! — უთხრა დედამ.

— ვაი, ვაი! გვიშველე, დედა, გვიშველე, მოდის! — მოისმა ხმა.

ქოჩორამ წიწილების ახლოს მურია დაინახა.

— ნუ გეშინიათ, ეს ჩვენი მურიაა, არაფერს გერჩით, — დაუკრუსუნა ქოჩორამ.

ქოჩორა იქვე საბძელთან ბზის ქექვას შეუდგა.

— ვაი, ვაი! ვილაცამ თავზე წყალი გადმოგვასხა! — წიოდნენ წიწილები.

— ნუ გეშინიათ, ცა მოიღრუბლა და წვიმა წამოვიდა.

ქოჩორამ წიწილები ხის ქვეშ შეიყვანა, ფრთები გაშალა და ქვეშ შეისხა.

რამ შეაშინა წიწილები?

როგორ დაიფარა დედამ წიწილები წვიმისაგან?

გამოცანა: ერთ ტიქტორაში ორფერი ლენინოა: თეთრი და ყვითელი; რამდენიც უნდა ანჯღრიო, ერთმანეთში ვერ აურევ.

ენის სავარჯიშო. ამ მოთხრობიდან გადაიწერეთ ერთი სამსიტყვიანი და ერთი ხუთსიტყვიანი თხრობითი წინადადება. ეს წინადადებები გადააქციეთ კითხვით წინადადებად, დაწერეთ და თითოეულ წინადადებას შესაფერისი ნიშანი დაუსვით.

ქორი და წიწილა.

ქორმა წიწილა წაიღო,
 იძახდა „წიავ-წიავსა“,
 წიწილის თეთრი ბუმბული
 ველად გაჰქონდა ნიავსა.
 ისმოდა ბებრის ეზოში
 კრუხის ქვითინი მწარეა,
 მოსვლოდნენ მოკეთებები:
 კრუხნი, მამლები, ვარია,
 ნათესავები კრუხისა,
 მთელი იმისი გვარია.
 ცხარე ცრემლს ღვრიდნენ ქათმები.
 იღგა გლოვა და ზარია.

რამ ააწიოკა ქათმები?
 კიდეე რომელი ფრინველი იტაცებს ქათმებს?

მეფრინველების ფერმა.

დავლება. აწერეთ ეს სურათი.

ძალღუერძენა.

პატარა ვანო ტყეში საქონელს აძოვებდა. ერთ ჩირგვზე მრგვალი და მოშავო ფერის ხილი დაინახა. „ეს უთუოდ კრიკინა არის“, — იფიქრა ვანომ. მოწყვიტა ერთი მარცვალი და შეჭამა. ცოტა არ იყოს, ეგემრიელა. დაუწყო ჭამა.

უცებ გულმა რევა დაუწყო და მუცელმა გლეჯა. ძლივს მიაღწია სახლამდის. დედა მაშინვე ექიმთან გაიქცა. ექიმი ავადმყოფთან წამოვიდა. როცა ბავშვს გამოჰკითხა, თქვა: ძალღუერძენა უჭამია და იმას მოუწამლავსო.

ექიმის რჩევით დედამ ვანოს ბლომად დააღვეინა თბილი რძე, რომ ბავშვს პირღებინება ასტეხოდა და შხამი ამოეღებინა. გაუფრთხილებელი ბავშვი სიკვდილს ძლივს გადაურჩა.

რა შეჭამა ვანომ?

რა ეგონა ვანოს ძალღუერძენა?

რა დაემართა ბავშვს?

ვინ გადაარჩინა?

ანდაზა. სიფრთხილეს თავი არა სტკივა.

წერილი ხავარჯიშო: მოცემული კითხვების მიხედვით დაწერეთ ამ ნო-
თბრობის მოკლე შინაარსი.

ბალი და ჩიტები.

დამწიფდა ბალი, დაშაქრდა, ყველას დაუტკბო გულია, ხეხილის ირგვლივ ჩიტუნებს შეუდგათ სიხარულია. ეს ჩიორები სტუმრად დახუნძლოლ ხეხილს სწვევიან და ლხინით, ნაზი ჭიკჭიკით ტკბილ მარცვლებს შეექცევიან.

როგორ გესმით გამოთქმა: „ბალი დაშაქრდა“?

რამ გაახარა ჩიტუნები?

ქარი და საბძელი.

კალოობა იყო. ქარმა ბევრი ბზე მიჰყარა საბძლის კართან და დაუძახა: საბძელო, კარი გამიღე, ბზე უნდა შემოვიტანო! საბძელმა უპასუხა: ძამიავ, შენი ამბავი რომ ვიცი, ერთი მხრიდან შემოტანილს მეორიდან გაიტან და თან ჩემს საკუთარ ბზესაც გაატანო. თუ დამეხსნები, არც შენი შემოტანილი მინდა და არც გატანილიო.

რა უთხრა ქარმა საბძელს?

რატომ უთხრა საბძელმა ქარს უარი ბზის შემოტანაზე?

ანლაზა. ქარის მოტანილს ისევ ქარი წაიღებსო.

მეზობლები.

ივანეს ცხენი მეზობლის სიმინდში გადავიდა. მეზობელი გაბრაზდა, დაამწყვდია ცხენი და ივანეს ზარალი ერთი სამად გადაახდევინა.

გავიდა რამდენიმე დღე. მეზობლის ხბო ივანეს ბოსტანში შეიპარა და მწვანილი გააოხრა. ივანემ დაიჭირა ხბო, მიჰგვარა მეზობელს და უთხრა:

— აი, შენი ხბო, ჩემი ბოსტნიდან მოგიყვანე, ჩაიბარე! მეზობლებს ჩხუბი და ჯიბრი არ შეშვენით.

შერცხვა მეზობელს და უთხრა:

— ჩინებული კაცი ყოფილხარ, ივანე! ინებე უკანვე შენი ფული და ვიცხოვროთ მეგობრულად, როგორც კარგ მეზობლებს შეშვენით.

როგორ მოექცა მეზობელი ივანეს?

როდის შეეძლო ივანეს სამაგიერო გადაეხადა მეზობლისათვის?

როგორ მოექცა ივანე მეზობელს?

როგორ იმოქმედა მეზობელზე ივანეს საქციელმა?

წერითი ხავარჯიშო. მონახეთ და გადაიწერეთ მეზობლის პასუხი.

პირველი მაისი.

დღეს პირველი მაისია
და ბრწყინვალე გაზაფხული,
წითელ-წითელ ყვავილებით
მორთული და მოკაზმული.

დღეს მშრომელთა დღეობაა,
ბრწყინვალე და დიდებული,
მოდის ხალხი, მოგუგუნებს
ერთ დროშის ქვეშ დარაზმული.

გაუმარჯოს პირველ მაისს,
გაუმარჯოს ჩვენს ერთობას,
გაუმარჯოს ერთა შორის
მტკიცე კავშირს, მტკიცე ძმობას!

ძალა ერთობაშია.

ერთ დაბურულ ტყეში ძველისძველი მუხა იდგა. მუხაში ფულურო იყო. ამ ფულუროში ფუტკარი ბუდობდა. დაულაღვად მუშაობდნენ ფუტკრები და ტკბილ თაფლს აკეთებდნენ.

ერთ დღეს აი რა მოხდა: თაფლს დათვი ესტუმრა. ფულუროდან ფუტკრების ზუზუნი ისმოდა. ერთი ფუტკარი ფულუროდან გამოფრინდა, მინდვრისაკენ მიეშურებოდა, მაგრამ დაინახა დათვი და შეჩერდა.

— შენ, ეი, მოგვშორდი აქედან, თორემ შავ დღეს დაგაყენებთ! — დაემუქრა დათვს ფუტკარი.

დათვს სასაცილოდ არ ეყო ეს მუქარა. პატარა ხანს უკან ფუტკრების მთელი გუნდი მოფრინდა დათვთან.

— როგორ ბედავ ჩვენთან მოსვლას! — დაიბზუილეს ფუტკრებმა და მწარედ დაუწყეს კბენა.

გამწარებული დათვი თათებს იქნევდა. თავ-პირი დაიკაწრა, მაგრამ ვერას გახდა.

ამ დროს დათვს ხიდან შაშვის ხმა მოესმა:

— გირჩევნია მოშორდე აქაურობას. მართალია, ფუტკრები სუსტი არსებანი არიან, მაგრამ ძალა ერთობაშია. მაგათთან შენ კი არა, თვით უძლიერესი ლომიც ვერაფერს გახდება.

დათვი ბუნაგისაკენ წაძუნძულდა.

ფუტკრების ლაშქარი კი მხიარული ბზუილით თავის ბინას დაუბრუნდა.

რატომ მიესივნენ ფუტკრები დათვს?

ვინ გაიმარჯვა ბრძოლაში?

რატომ გაიმარჯვეს ფუტკრებმა?

მოუთმენლობის მსხვერპლი.

ივლისის საღამო იყო. სამი დაქანცული მგზავრი სოფელში შემოვიდა და ცივი წყაროსკენ გაეშურა. პირველი მგზავრი მოუთმენლად მივარდა წყაროს, პირველ დაემხო და ყინულივით ცივ წყალს დაეწაფა. მერე ადგა და იქვე წყაროს თავზე წამოწვა.

მეორემაც გული იჯერა წყაროს წყლით, მაგრამ კი არ დაჯდა, წყაროს თავზე დაიწყო სიარული, თუმცა ძლიერ დაღლილი იყო.

მესამემ წყურვილსა სძლია. ჯერ კარგად დაისვენა და მერე დალია წყალი.

პირველ მგზავრს იმავე ღამეს ფილტვების ანთება დაემართა და სიკვდილს ძლივს გადაურჩა, მეორე ცოტა უქეფოდ შეიქნა, მესამეს კი არა ვნებია რა.

რატომ დაემართა ფილტვების ანთება პირველ მგზავრს?

რატომ გახდა ავად მეორე?

რატომ არ გახდა ავად მესამე?

გამარჯვების მაისი.

მოხვედი და მთა-ბარი
ვარდ-ყვავილით აივსო,
ვაშა შენს მობრძანებას,
გამარჯვების მაისო!

კილით-კიდე გუგუნებს,
კილით-კიდე მიღელავს
ხალხთა ძმობის, სიცოცხლის
და მშვიდობის სიმღერა.

მოკონება.

სოსო, გიგლა და მე დილაადრიან სამწყერაოდ წავე-
დით. უიჟინით გადავბრბოდით ერთი სამკლიდან მეორეში.
თავ-პირზე ოფლი წურწურით ჩამოგვდიოდა. ხანდახან
მწყერი ცხვირწინ აგვიფრინდებოდა, მაგრამ დაჭერას
მანც ვერ ვახერხებდით. თოლიაც გამალეებით დარბოდა.

— ქვით-კირი, ქვით-კირი! — მოისმა ნამკლის ბოლოდან
მწყრის ძახილი.

— არიქა, ბიჭებო! გავიქცეთ იქით, დედა მწყრის ხმაა! —
შეჰყვირა სოსომ და გაიქცა. ჩვენც გავყევით. თოლიამ
გაცხარებით დაუწყო მწყერს ძებნა. უცებ გადახტა და
თათები მიწას მაგრად დაარტყა. მოგვესმა რალაც წრიპინი.

თოლიამ თავი ასწია. პირში მწყერი ეჭირა. მწყერს
თვალეები ცრემლევით ჰქონდა სავსე.

— რად მომისპეთ სიცოცხლე? რად დამიტოვეთ შვი-
ლები ობლად? — თითქოს გვეუბნებოდა საბრალო მწყერი.

გიგლამ ქვითინი დაიწყო. დაღონებული წამოვედით
შინ. ამის შემდეგ ფრინველებზე აღარ გვინადირია.

რა დაიჭირა თოლიამ?

რა მოუვიდა დედა მწყერს?

როგორ იმოქმედა ბავშვებზე მწყრის სიკვდილმა?

წერითი ხავარჯიშო. ამ კითხვებზე გაეცით მოკლე პასუხი.

აი, როგორ გავუკუქდი.

აღრე ვღგები, ლოგინში
გორვას როდი ვუნდები,
გადავწყვიტე ვარჯიშით
გავიკაჟო კუნთები.

რომ ტოლებში არ ვგავდე
მისუსტებულ წიწილას...
ცივი წყლით და ტილოთი
ტანს ყოველდღე ვიზელავ.

რატომ ჰქონდა ერთ ბიჭიკოს მაგარი კუნთები?

კოლექტივის ქონების დაზოგვა.

I

პაპა თედომ პატარა ილოს სათამაშო ურემი გაუკეთა. ილო სიხარულით პაპას ყელზე შემოეხვია და აკოცა. მერე ურემი საჩქაროდ გარეთ გამოიტანა და მეზობლის ბიჭებს დაუძახა.

ბავშვები სიხარულით დააქროლებდნენ ურემს. ზედ ხან

ფიჩხის პატარა კონებს აწყობდნენ, ხან რიყის ქვებს ეხიდებოდნენ.

სოფელში გახურებული მკაა.

სამკელი მანქანა გამალებით მკის ყანას. აქვე არის საღიწი მანქანა და პურს ლეწავს.

უხვია მოსავალი. სწრაფად ივსება ხორბლით დიდრონი ტომრები. ტომრებით დატვირთული მანქანები მიქრიან კოლმეურნეობის ბელლისაკენ.

— მოდით, ბიჭებო, თავთავები ავკრიფოთ. ურემზე დავაწყოთ და მერე კალოობა ვითამაშოთ, — წამოიძახა ილომ.

ბიჭები ნამკლის ბოლოში შეეცვივნენ. მალე ურემზე გამოჩნდა თავთავების კონა. ბავშვებმა იქვე გზის პირას პატარა კალოს მომზადება დაიწყეს.

II

ამ დროს ბავშვებმა გზაზე თავთავების კონებით დატვირთული ნიკა დაინახეს. ის სამი წლით უფროსი იყო ილოზე.

— მოდი, ნიკა, ვითამაშოთ, — დაუძახეს ბიჭებმა ნიკას. ნიკამ ურემზე თავთავები რომ დაინახა, შუბლი შეიკრა და იკითხა:

— რას აპირებთ, ბიჭებო?

— კალოობა უნდა ვითამაშოთ!

— არ შეიძლება, — წამოიძახა ნიკამ. — თავთავი კოლექტივისაა და კოლექტივის უნდა მიუტანოთ. აი, მეც ავკრიფე თავთავი, მაგრამ კოლექტივის კალოზე მიმაქვს, — თქვა ნიკამ და გზას გაუდგა.

ბიჭები ცოტა ხანს ჩაფიქრებული იდგნენ. უცებ ილომ ამხანაგებს მიმართა:

— წავიდეთ, ბიჭებო, ჩვენი აკრეფილი თავთავიც საერთო კალოზე მივიტანოთ.

ორღობეში პატარა ურმის კრიალი გაისმა. მალე ბავშვების მიერ აკრეფილი თავთავები კოლექტივის საერთო დოვლათს მიემატა.

სიტყვების ახსნა. დოვლათი — სიმდიდრე.

რა მიჰქონდათ ბავშვებს?

რისთვის?

რა უსაყვედურა ნიკამ ბავშვებს?

რას მიხედნენ ბავშვები?

რა უყვეს ბავშვებმა აკრეფილ თავთავებს?

ოქროს ყანა.

ზაფხულია. მინდორ-ველი
დაამშვენა ოქროს ყანამ,
მღელვარე და სანატრელი
ვის უნახავს ამისთანა?

აქეთ ოქროს თავთავები,
იქით ოქროს თავთავები,
შრიალებენ, გვიცინიან
თაფლისფერი წამწამებით.

დიდ-პატარა მინდვრად არის,
ყველა შრომობს, ყველა
ხარობს,
და ლურჯი ცა ზედ დაჰხარის
კომბაინს და მზიან კალოს.

რასთან არის შედარებული მწიფე თავთავები?

რატომ?

რას გულისხმობს ავტორი სიტყვებში „თაფლისფერი წამწამებით“?

ს ბ ო

სალამო ახლოვდებოდა. სატვირთო მანქანა სამგორის ველზე მიქროდა. ბესიკო მინდვრიდან შინ ბრუნდებოდა. უეცრად ძეძვის ძირას რალაცას მოჰკრა თვალი. კაბინის სახურავს დაუბრაახუნა. მანქანა შეჩერდა და გადმოვიდნენ. ძეძვის ძირას დავარდნილი ხბო იწვა. სოფელი კი შორს იყო.

— ავწიოთ, მანქანაში მოვათავსოთ, — შეეხვეწა ბესიკო შოფერს.

— გაუშვი იყოს, — თქვა შოფერმა ბესიკოს გამოსაცდელად.

- ღამდება, მგელი შექამს.
- მართალია, მაგრამ შენი ხომ არ არის?
- იქნებ მეზობლისაა?
- თუ არც მეზობლისაა?
- მაშინ იქნება ჩვენი კოლმეურნეობისაა?
- თუ არც ჩვენი კოლმეურნეობისაა?
- ჩვენი ხალხისა ხომ არის, მგელმა რად უნდა შექამოს?

ახლა აღარა ეთქმოდა რა შოფერს. ასწიეს ხბო და მანქანის ძარაში ნამჯაზე დასვეს. ხბო შინ მიიყვანეს. ბესიკომ მიაკითხა მეზობლებს, მაგრამ ხბოს პატრონი არა ჩანდა.

ბოლოს ხბოს პატრონის აღმოსაჩენად ბესიკომ ასეთ ხერხს მიმართა: პატარა წერილი დაწერა და თავისი რაიონის გაზეთს გაუგზავნა.

ვიპოვეთ ხბო.

„სამგორის ველზე დავარდნილი ხბო ვიპოვეთ. სულ წითელია, ნიკორა, საფურე. პატრონს ვთხოვეთ წაიყვანოს“.

ბესიკომ თავისი გვარი და მისამართი მიაწერა.

ბესიკოს წერილი გაზეთში დაიბეჭდა.

რა ღაინახა ბავშვმა ძეძვის ძირას?

რა სთხოვა ბავშვმა მემანქანეს?

რა ხერხს მიმართა ბავშვმა, რომ ხბო პატრონისთვის ჩაებარებინა?

ოთხი სურვილი.

ნიკომ პატარა ციგით ბევრი იცურავა თოვლზე. მერე გაწითლებულმა და გახარებულმა მამასთან მიირბინა და უთხრა:

— უჰ, მამილო, რა კარგია ზამთარი! ნეტავი სულ ზამთარი იყოს!

— შენი სურვილი ჩემს უბის წიგნაკში ჩაწერე, — უთხრა მამამ.

ნიკომ ჩაწერა.

დადგა გაზაფხული. ნიკომ პებლებს ბევრი სდია. ბევრი ყვავილი მოკრიფა და ლამაზი კონები შეკრა. მერე მამასთან მიირბინა და უთხრა: „რა მშვენიერია ეს გაზაფხული! ნეტავი სულ გაზაფხული იყოს!“

მამამ ნიკოს ეს სურვილიც თავის უბის წიგნაკში ჩააწერინა.

მოვიდა ზაფხული. ნიკო და იმისი მამა სამკალში ერთად წავიდნენ. ბავშვი მთელი დღე დიდ სიხარულში იყო. ხან ხელეურს ზიდავდა, ხან წყალში ბანაობდა, ხან მარწყვსა ჰკრეფდა და ხან მწყრებს დასდევდა. საღამოზე მამასთან რომ მივიდა, უთხრა:

— უჰ, დღეს რამდენი ვისიამოვნე! რა კარგი იქნებოდა, რომ მულამ ზაფხული ყოფილიყო!..

ეს სურვილიც მამამ ნიკოს თავის უბის წიგნაკში ჩააწერინა.

დადგა შემოდგომა. ბალები მწიფე ხილით სავსე იყო. ვენახებში დამკრახული ყურძენი ვაზებზე დნებოდა. ნიკომ თავიანთ რთველში ბევრი აკიდო ასქრა და საღამოთი მამას უთხრა:

— შემოდგომა ყველა დროს სჯობნებია!

მაშინ მამამ უბიდან წიგნაკი ამოიღო და ნიკოს წააკითხა მის მიერ ჩაწერილი სიტყვები. ნიკო ცხადად მიხვდა, რომ ყოველი დრო თავის რიგზე კარგი ყოფილა.

წერთი სავარჯიშო. რომელი დრო მოგწონს და რატომ?

გამოცანა. ერთსა ალვისა ხეზედა თორმეტი ტოტი აბია,
სცევა და სცევა ფოთოლი, ისევ იმდენი ასხია.

მელია და მწყერჩიტა.

მშიერმა მელიამ ლეშს მიაგნო და ღონივრად მიაძღა. გაუჭირდა მონელება. შეეხვეწა მწყერჩიტას: „მეზობელო, ოღონდ კი ეს საჭმელი მომანელებინე და, თავი არ მომიკვდება, შენს ბარტყებს პირს არ ვახლებო“. „კარგიო, — უთხრა მწყერჩიტამ, — მე ავფრინდები და შენ უკან ფეხდაფეხ მომყეო“. აფრინდა და გაიდევნა უკან მელია. ხან მინდორზე არბენინა, ხან ჩირვებზე ახტუნა, ხან წყალში ატოპინა. იმდენი ახეტიალა, მანამ ფერდებს დააწყვეტინებდა.

— ძმობილო, მოინელე თუ არაო? — ჰკითხა მწყერჩიტამ.

— მონელებით მოვინელე, მაგ'ამ ახლა სიცილი მომინდა ძალიანაო. ერთი გულიანად მაცინე და შენ შვილი შვილებსაც არას დაუშავებო.

— კარგი, ეგეც ადგილი სამსახურია. გამომყე უკან და სიცილითაც გაგაძღობო, — უთხრა მწყერჩიტამ.

მწყერჩიტამ მიიყვანა მელია კალოზე და ძნაში დამალა. თვითონ მიფრინდა და ხარს რქაზე დააჯდა. გლეხმა სახრე

მოუქნია მწყერჩიტას, მაგრამ ის სწრაფად აფრინდა, სახრე ხარს მოხვდა რქაში და მოსტეხა.

მელია იცინის, იცინის, კვდება სიცილით.

მერე მწყერჩიტა მაწინის ქოთანზე დაჯდა. ქვა ესროლეს. მწყერჩიტამ აიცილინა და მოხვდა ქოთანს. ქოთანი გატყდა და მაწონი კალოზე დაიღვარა.

მელია იცინის, იცინის, კვდება სიცილით.

მესამედ მწყერჩიტა ბავშვს დააჯდა თავზე. ბავშვმა სახრე მოუქნია, მაგრამ თავში მოიბრტყა და მორთო ღრი-ალი.

მელია იცინის, იცინის, კვდება სიცილით.

მიფრინდა მწყერჩიტა მელიასთან და ჰკითხა: „კაი სეირი გაჩვენე თუ არაო?“ ამ დროს მელიას კიდევ მოშივებოდა, წაატანა პირი, უნდოდა მწყერჩიტა დაეჭირა და შეეჭამა. მწყერჩიტა აფრინდა, მელიას ზემოთ ძნაზე დაჯდა და უთხრა:

„ერთი სეირი კიდევ უნდა გაჩვენოო!“ მიეპარნენ მწყერჩიტას და მოუქნიეს დიდი სახრე. აიცილინა მწყერჩიტამ სახრე, მოხვდა მელიას შიგ თავში და შუაზე გაუტეხა.

აფრინდა მწყერჩიტა, გასწია თავის ბინაზე და მელიას მიაძახა:

— სადაც შენი დაიკვებო, იქ ჩემიცა თქვიო.

სიტყვების ახსნა. ლეში — მძორი, მკვდარი ცხოველის სხეული.

მანამ ფერღებს დააწყვეტინებდა —

მანამ მთლად დაქანცავდა.

რა სთხოვა მელიამ მწყერჩიტას?

რა პირობა მისცა მან მწყერჩიტას?

როგორ შეასრულა მწყერჩიტამ მელიას თხოვნა?

როგორ შეასრულა მელიამ პირობა?

ვენახი და თხა.

(ხალხური)

მოდრი, ვნახო ვენახი,
რამ შექამა ვენახი,
მიველ, ვნახე ვენახი,
თხამ შექამა ვენახი.

მოდრი, ვნახო თხა,
რამ შექამა თხა,
მიველ, ვნახე თხა,
მგელმა ქამა თხა.

მგელმა—თხა,
თხამ ვენახი შექამა.

მოდრი, ვნახო მგელი,
რამ შექამა მგელი,
მიველ, ვნახე მგელი,
თოფმა ქამა მგელი.

თოფმა—მგელი,
მგელმა—თხა,
თხამ ვენახი შექამა.

მოდრი, ვნახო თოფი,
რამ შექამა თოფი,
მიველ, ვნახე თოფი,
ქანგმა ქამა თოფი.

ქანგმა—თოფი,
თოფმა—მგელი,
მგელმა—თხა,
თხამ ვენახი შექამა.

მოდრი, ვნახო ქანგი,
რამ შექამა ქანგი,

მიველ, ვნახე ჟანგი,
მიწამ ჭამა ჟანგი.

მიწამ—ჟანგი,
ჟანგმა—თოფი,
თოფმა—მგელი,
მგელმა—თხა,
თხამ ვენახი შეჭამა.

მოდის, ვნახო მიწა,
რამ შეჭამა მიწა,
მიველ, ვნახე მიწა,
თავგმა ჭამა მიწა.

თავგმა—მიწა,
მიწამ—ჟანგი,
ჟანგმა—თოფი,
თოფმა—მგელი,
მგელმა—თხა,
თხამ ვენახი შეჭამა.

მოდის, ვნახო თავვი,
რამ შეჭამა თავვი,
მიველ, ვნახე თავვი,
კატამ ჭამა თავვი.

კატამ—თავვი,
თავგმა—მიწა,
მიწამ—ჟანგი,
ჟანგმა—თოფი,
თოფმა—მგელი,
მგელმა—თხა,
თხამ—ვენახი შეჭამა.

ბანაკად წასვლა.

ზაფხულის ბრწყინვალე დღეა.

თუმცა დილაა, მაგრამ მზე უკვე მწარედ იკბინება.

მატარებელი მიჰქრის.

ერთი ვაგონი პიონერებით არის სავსე. ბაკურიანში მი-
დიან ბანაკად. უხარიათ, რომ ზაფხულს ბაკურიანის მშვე-
ნიერ ბუნებაში გაატარებენ, ყველა ცდილობს ფანჯარას-
თან დაიჭიროს ადგილი.

ფანჯრიდან ლამაზი სურათები იშლება. მოჩანს ამ-
წვანებული ველ-მინდორი, ქოჩორა ტყეები, მდინარეები.

აგერ, მინდორზე საქონელი გაშლილა, ბალახს ძოვს
და ნელი ნაბიჯით წინ მიიწევს.

მატარებელი ბორჯომში გაჩერდა. ბავშვები სხვა მატარებელში გადასხდნენ, რომელიც უფრო პატარა ვაგონებისაგან შედგებოდა. აქ ჩვეულებრივი ვაგონებით მგზავრობა არ შეიძლება, რადგან ბორჯომ-ბაკურიანის ხეობა ვიწროა და მატარებლის გზაც ვიწროლიანდაგიანია.

უცხად მატარებელი ხეობაში შესრიალდა და დაიკვილა.
მისი ხმა მთებზე გადაგორდა და შორს სადღაც ჩაინთქა.
რა მშვენიერი ბუნებაა! ირგვლივ დაბურული ტყეები
მოჩანს, ხეების ტოტები ფანჯარაში შემოკრას ლამობენ.
აღმართს შეუღვნენ. მატარებელი ხვნეშით მიდის მაღ-
ლა-მაღლა.

აი, ბაკურიანიც.

ირგვლივ ტყეები, ტყეები და ტყეები!

რა მშვენიერ ადგილას იყო მოთავსებული ბანაკი!

შემოდგომაზე გაჯანსაღებული და დასვენებული ბავ-
შვები კვლავ დაუბრუნდებიან საყვარელ სკოლას.

სად წავიდნენ ბავშვები ბანაკად?

როგორ ადგილას იყო მოთავსებული პიონერთა ბანაკი?

გამოცანების სახეა

- 20 — ხალიჩა
- 22 — თხა
- 35 — ბორბლები
- 73 — წყალი
- 81 — მამალი
- 82 — კვერცხი
- 96 — წელიწადი და თორმეტი თვე.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

გვ.

ასაწერი სურათი	3
ბავშვების სიხარული—ლექსი შიო მღვიმელისა	4
დიტოს ჯარისკაცი—მოთხრობა ლ. ქიაჩელისა	5
გლეხის მოგონება—ხალხური	6
როგორ სწავლობდა ლენინი—გადმოკ. რუსულიდან	7
ლენინის ანდერძი—ლექსი ს. შამფრიანისა	8
მეზობლური დახმარება—მოთხრობა გადმოკ. რუსულიდან	9
დაეხმარათ ჩიტუნებს—მოთხრ. შემდგენლებისა	11
მჩხავანა კატა—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	12
ზამთარი ლექსი—ი. გრიშაშვილისა	13
ძალი ბროლია—გადმოკ. რუსულიდან	15
ასაწერი სურათი—(გუნდაობა, ცივაობა)	17
ფერმა—გადმოკ. რუსულიდან	18
მეცხვარე—ხალხური	19
სასაუბრო—ლოგინი, ანუ ქვეშაგები	20
თხა და გიგო—მოთხრობა ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	20
ჯიუტი თხები—გადმოკ. რუსულიდან	21
ცხენის გამოყენება ადამიანის მიერ—ასაწერი სურათი	23
იაკობ გოგებაშვილი—შემდგენლებისა	24
ვანო და ქალაქი—გადმოკ. შემდგენლების მიერ	25
ქუჩაში მიმოსვლის წესი—შემდგენლებისა	26
ახალი ქუჩა—ლექსი ა. თევზაძისა	27
შუქნიშანი—ბ. ჟიტკოვისა, თარგ. რუსულიდან	28
სად ათევენ ლამეს ტრამვაის ვაგონები და ავტობუსები—გადმოკ. რუსულიდან	29
პატარა თენგიზი—გადმოკ. რუსულიდან	30
ლესელიძის სახელობის ქუჩა—ლექსი ვ. გორგანელისა	31
წერილის გაგზავნა—ასაწერი სურათი	32
მატარებელი გადაარჩინა—მოთხრობა ნ. კეცხოველისა	33
მიმოსვლისა და გადაზიდვის საშუალებანი—ასაწერი სურათი	35
პატარა ოსტატები—ლექსი ი. გრიშაშვილისა	36

მგელი და ბატყანი—ა. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	37
სამი მგელი—ხალხური	39
ცალთვალა ირემი და მონადირე—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	39
კურდღელი და ბაჭიები—ლექსი ი. გრიშაშვილისა	41
შელია—შემდგენლებისა	42
შელამ თავი მოიმკვდარუნა—ასაწერი სურათი	43
ზოოპარკი—ლექსი თ. კვირიკაძისა	44
პატარა წრუწუნა—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	45
საბჭოთა არმიელი—ლექსი რ. მარგიანისა	47
ჩვენი სოფელი—შემდგენლებისა	48
თებერვალი—ლექსი ალ. მირცხულავასი	49
ბავშვთა ბაგა—შემდგენლებისა	50
სახელოვანი ადამიანი—გადმოკ. რუსულიდან შემდგენლების მიერ.	51
პატარა სოსო—მოთხრობა დ. კასრაძისა	53
კოლმეურნეობის ბოსტანი—შემდგენლებისა	55
გაზაფხული—ლექსი შიო მღვიმელისა	56
ორი სახნისი—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	57
ხენა თესვა ძველად და ახლა—ასაწერი პლაკატი	58
ჯეჯილი—ლექსი ი. დავითაშვილისა	59
ხალხური—ლექსი	59
სასაუბრო—საქმელი	59
შოშიები—თარგმ. რუსულიდან შემდგენლების მიერ	60
შოშია და ბავშვები—ლექსი შიო მღვიმელისა	61
ია და ქიანჭველა—მოთხრობა ნ. კეცხოველისა	62
ქიანჭველა და ფუტკარი—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	63
ყმაწვილი და პეპელა—ლექსი ა. წერეთლისა	64
ბარტყების გამოჩეცა—ასაწერი სურათი	65
მერცხლის სიმღერა—ლექსი ვაჟა-ფშაველასი	66
გარეული ფრინველები—ასაწერი სურათი	66
ჩიტი და მელა ზღაპარი. გადმოკ. გ. თავზიშვილის მიერ	67
ჩიტი—ლექსი ი. ჯავახიძისა	69
შაქროს სინანული—გადმოკ. რუსულიდან შემდგენლების მიერ	69
ცრუ—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	70
მე სამშობლოსათვის ვმუშაობ—მოთხრობა ნ. კეცხოველისა	71
ბერიკატი და ნამყენი—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	72
დილა—ლექსი ი. ჯულაშვილისა	73
ბოსტანში—გადმოკ. შემდგენლების მიერ	74
გვრიტი და მტრედი—გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	76
გვრიტი—ხალხური ზღაპარი	77
გაზაფხული—ლექსი ი. ჯავახიძისა	80
მკვებარა მამალი—ლექსი შიო მღვიმელისა	81
კრუხი და წიწილები—მოთხრ. ნ. ნაკაშიძისა	82
ქორი და წიწილა—ლექსი ვაჟა-ფშაველასი	83

მეტრინველეობის ფერმა—ასაწერი სურათი	84
ძალყურძენა—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	85
ბალი და ჩიტები—ლექსი ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	85
ქარი და საბძელი—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	86
მეზობლები—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	86
პირველი მაისი—ლექსი გ. ქუჩიშვილისა	87
ძალა ერთობაშია—გადმოკეთებული შემდგენლების მიერ მამინ-სიბი- რიაკის მოთხრობიდან	88
მოუთმენლობის მსხვერპლი—ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	89
გამარჯვების მაისი—ლექსი ი. ნონეშვილისა	90
მოგონება—მოთხრობა შ. არაგვისპირელისა	90
აი, როგორ გავკაქდი!—ლექსი გრ. აბაშიძისა	91
კოლექტივის ქონების დაზოგვა—მოთხრობა გ. შატბერაშვილისა	92
ოქროს ყანა—ლექსი გ. შატბერაშვილისა	94
ხბო—მოთხრობა ბ. ჩხეიძისა	94
ოთხი სურვილი—მოთხრობა ი. გოგებაშვილის „დედა ენიდან“	96
მელია და მწყერჩიტა—ხალხური ზღაპარი	97
ვენახი და თხა—ხალხური	99
ბანაკად წასვლა—მოთხრობა შემდგენლებისა	101
გამოცანების ახსნა	103

ყდა მხატ. კ. შახარაძე
მხატვრული რედაქტორი გ. ვარდელაძე

გადაეცა წარმოებას 1/1-57 წ. ხელმოწერილია
დასახელებად 8/1-57 წ. ანაწყოების ზომა, 6,5 x 11,5
ქალაქის ზომა 70 x 108. ნაბეჭდი თაბახი 6,75.
საალრ.-საგამომც. თაბახი 9,25. ტირაჟი 58.000.
უე 01447 შექვ. № 11

დაბეჭდილია საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს მთავარბოლიგრაფიკომცემლობის ფერადი ბეჭდვის სტამბაში. თბილისი. მარჯანიშვილის ქ., № 5, აკინძულია 1-ლ სტამბაში. თბილისი, ორჯონიკიძის ქ., № 50.

Отпечатано в типографии Цветной Печати. Переплет изготовлен 1-ой типографией Главполиграфиадмата Министерства культуры Грузинской ССР. Тбилиси, ул. Орджоникидзе, 50.

Нина Иосифовна Боцвадзе
Екатерина Иосифовна Бурджанадзе

Дэда эна

ჩ. II
Книга для чтения после букваря
(На грузинском языке)

Госиздат Грузинской ССР
Тбилиси 1957

19 1/159

2 8. 50 3.

